

Tokaji Múzeum -
Világörökségi Bormúzeum
3910 Tokaj

Bethlen Gábor utca 7.

47/352-636, info@tokajimuzeum.hu

Serház utca 55.

47/552-050, info@bormuzeum.eu

Múzeumpedagógiai és közművelődési hasznosítási terv

2016. december

TARTALOMJEGYZÉK

I. Az intézmény közművelődési és múzeumpedagógiai tevékenységének átfogó bemutatása	3
1. Az intézmény	3
2. Az intézmény társadalmi környezete	7
3. Az intézmény környezetében lévő, meghatározó oktatási intézmények	10
4. Az intézmény közművelődési tevékenysége	13
5. Az intézmény múzeumpedagógiai tevékenysége	15
II. A közművelődési és múzeumpedagógiai terv célja	19
III. Közmuvelodési és muzeumpedagogiai tevenység terve.....	20
1. A közművelődési tevékenységi terv általános célkitűzései.....	20
2. A közművelődési és múzeumpedagógiai programok indokoltsága	21
3. Az intézmény közművelődési tevékenységének fejlesztése	23
4. Együttműködés, összefogás, konkurencia vagy verseny.....	23
5. Kiadványok, szemléltető és demonstrációs eszközök.....	24
6. A kiállításhoz, illetve a közművelődési és múzeumpedagógiai tevékenységhez, kapcsolódó szolgáltatások	25
7. Kommunikáció és reklám	27
8. A közművelődési és múzeumpedagógiai tevékenység megvalósításának, működésének feltételei, fejlesztése.....	30
9. Szervezeti keret, személyi ellátottság, szakemberigény	32
10. Megvalósítási/megvalósíthatósági mutatók.....	34
11. Elégedettség mérése, statisztikai adatgyűjtés, értékelés, visszacsatolás	35
12. A tervezett tevékenységektől vár anyagi, erkölcsi, társadalmi hasznok	35
Források, hivatkozások	37

I. AZ INTÉZMÉNY KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS MÚZEUMPEDAGÓGIAI TEVÉKENYSÉGÉNEK ÁTFOGÓ BEMUTATÁSA

1. Az intézmény

a) Az intézmény rövid bemutatása, jellemzése. (Küldetés, gyűjtemények, kiállítások)

A Tokaji Múzeum 1962-ben alakult, több mint 50 éves múlttal rendelkező nagyhírű intézmény. 2013. január 1-ével vált önállóvá, addig a Borsod-Abaúj-Zemplén Megye Múzeumok Igazgatósága Herman Ottó Múzeum kiállítóhelye volt. Telephelye, a Világörökségi Bormúzeum 2015. novemberében nyitotta meg kapuit. Az önállósodás óta Tokaj Város Önkormányzata az intézmény fenntartója.

A Világörökségi Bormúzeum a hegyaljai szőlőgazdálkodást, a hozzá kapcsolódó eszközöket mutatja be, emellett interaktív eszközökkel segíti Tokaj-Hegyalja megismerését. A Tokaji Múzeum 2016-ban megfiatalított állandó tárlata pedig részletgazdagon árnyalja Tokaj város és Hegyalja évezredes történetét, a régészet, a néprajz, és helytörténet tematikákra építve.

Múzeumunk arra törekszik, hogy kiállításainak anyagával, foglalkozásainkon való részvétel lehetőségével segítse a pedagógusokat színvonalas, érdekes, tanórán kívüli tanulási alkalmak megteremtésében. Emellett szeretnénk megkönnyíteni a pedagógusok munkáját azzal, hogy egy-egy óra erejéig levesszük vállukról a szociokulturális hátrányokkal érintett diákok oktatásának terhét. A diákoknak pedig törekszünk élményszerűvé tenni a tanulást. Ha egyszerre látják, hallják, csinálják az elsajátítandó tananyagot, talán könnyebben megjegyzik.

Célunk, hogy az eddigi alkalomszerű látogatások helyett hosszú távú együttműködést építsünk ki a város és a térség oktatási intézményeivel.

A Tokaji Múzeum gyűjti, kutatja, felkutatja, megőrzi és a világ számára közkinccsé teszi Tokaj város és Hegyalja kulturális értékeit, különös tekintettel a szőlő és bortermelés eszközeire. Egyháztörténeti gyűjteményünkben Közép-Kelet Európából származó értékeket mutatunk be. A múzeum régészeti feltárásokat is végez, melyek közül az egykori Tokaji-vár területén folyó ásatások a legfigyelemreméltóbbak.

Területi múzeum jellegünkéből adódóan gyűjtőkörünk Tokaj-Hegyalja 16 településére terjed ki (Tokaj, Abaújszántó, Bodrogkeresztúr, Bodrogkiszfalud, Bodrogolaszi, Erdőbénye, Erdőhorvati, Herceggút, Makkoshotyka, Mád, Olaszliszka, Sározsadány, Szegi, Szegilong, Tarcal, Tállya).

Kiállításainkkal célunk Tokaj város közel 900 éves múltjának és mint az ország egyetlen UNESCO Világörökségi listás borvidékének bemutatása; néprajzi értékeinek és a több mint 400 éve vezető szerepet betöltő szőlő és bortermelés hagyományainak közkinccsé tétele.

Programjaink zöme Tokaj város lakosainak, az itt tanuló közel 2000 diáknak, ill. a tavasztól késő ősziig városunkban tartózkodó turistáknak szól.

Gyűjteményünk állandó; időszakai, illetve digitális gyűjteménnyel nem rendelkezünk.

Állandó kiállítások:

- A tokaji vár régészeti emlékei: Tokaj történetének legnagyobb és leghíresebb vára, a Rákóczi-vár, a Tisza és a Bodrog összefolyásában, egy mesterséges csatorna segítségével minden oldalról vízzel körülvett „szigeten” állt. Első említése 1410-ből való, és három évszázad kalandos története után végül II. Rákóczi Ferenc robbantatta fel 1704 tavaszán, majd árasztatta el 1705 tavaszán. A kiállításban a 2007-ben kezdődött régészeti feltárás során előkerült hétköznapi és különleges tárgyakat rendeztük tárlókba. A belső várból előkerült aranyozott kehelytalptöredék, aranyozott és ezüstberakásos lószerszámdíszek, ezüstpénzek és gótikus épületfaragványok mind megtekinthetőek, s a várurak használati eszközei, és az itt dúló csaták tárgyi emlékei is egy régmúlt kort idéznek.
- A Tokaji-hegy (Nagy-Kopasz) világa: Tematikus kiállításunk a Tokaji-hegy (ezáltal Tokaj) történetével, geológiájával, ásványaival, flórájával-faunájával és az emberi megtelepedés után keletkező régészeti lelőhelyekkel ismerteti meg a látogatót. A kiállítótér közepén a Tokaji-hegy méretarányos makettje kapott helyet, amelyen a természeti és régészeti lelőhelyek mellett a ma is használatos turistaútvonalak jelölve vannak – így csábítva gyalogos felfedezésre minden természetbarátot!
- Rejtett kincsek a Tokaji Múzeum gyűjteményéből: A múzeum adattárában és raktárában eddig pihenő oklevelekkel, utazóládákkal, vas városládákkal töltöttük meg emeleti kiállítóterünket. A tárgyak, pergamenek között sétálva Tokaj város több mint 900 éves múltja követhető vissza. „Vinum regnum, rex vinorum” - királyok bora, borok királya, így hangzik a XIV. Lajos francia királynak tulajdonított mondás. A teljes akkor ismert világ asztalán helyet kapott a méltán híres tokaji bor. Kereskedelme azonban nem valósulhatott volna meg a megfelelő engedélyek, kiváltságlevelek hiányában. Ezekből is tárló alá helyeztünk néhányat, I. Rudolf – 1598, II. Mátyás – 1610 és I. Lipót – 1657 magyar királyoktól.
- Egyházművészeti kiállítás: Béres Béla tokaji esperes-plébános 1981-ben ajánlotta fel kedves városa múzeumának a több évtizeden át nagy szakértelemmel gyűjtött, 800 tételes kollekcióját. A látványos és páratlan ritkaságokat bemutató kiállításban kallódó egyházművészeti-, liturgiai-, használaton kívüli tárgyak kaptak helyet: ikonok, iparművészeti is jelentős liturgikus tárgyak, apácamunkák láthatók vitrinjeinkben.
- Múzeumkert – Kőtár: A múzeumhoz tartozik egy különleges növényekkel betelepített, gondolatformáló kert, mely aktív szerepet vállal borászati bemutatókon, koncerteken, kiállítás-megnyitókön.

Emellett időszakosan bemutatásra kapott kiállítási anyagunk:

- Szentendrei Szabadtéri Néprajzi Múzeum – hálószoza és szalon berendezési bútorok 5 évre szóló letéti szerződés alapján;
- „Kincses padlás” Makoldiné Pap Gizella jóvoltából határozatlan idejű tartós letétbe, bemutatás céljából kapott néprajzi anyag. Ez a népművészeti gyűjtemény népi bútorokból,

textilekből, kerámiákból és használati tárgyakból áll. A letétért anyagi ellenszolgáltatást nem kértek.

- **Interaktív kiállításunk** a Világörökségi Bormúzeum teljes kiállítása, amelyben előtérbe kerül a tapasztalati (experimentális) úton való ismeretszerzés (pl. illattéka). Vándor és /vagy virtuális kiállítással jelenleg nem rendelkezik intézményünk.

A Tokaji Múzeum **küldetése**, hogy gyűjteményeivel, kiállításával, programjaival a tokaji és Tokaj-hegylajai öntudatot formálja, fejlessze, a lokálpatriotizmus erősítése mellett a múzeumi közművelődés biztosítása minél szélesebb társadalmi körnek. Ennek érdekében a helyben kialakult, létrejött kulturális értékeket, és a térségből elszármazott alkotók produktumait (alkotásait, gyűjteményeit, tárgyait) összegyűjti, megmenti, megóvja, feldolgozza, megmutatja az itt élőknek, az innen elszármazottaknak és a hozzánk érkező vendégeknek és az utókornak.

I. Rövid távú tervek:

- **Gyűjteménygyarapítás:** Folytatjuk az állandó kiállításhoz kapcsolódó gyűjteménygyarapítást, Tokaj városához kapcsolódó dokumentumok, fotók, tárgyak gyűjtését.
- **Gyűjtemény gondozás- nyilvántartás-revizió:** A Múzeum valamennyi gyűjteményében a revízió megvalósítása. A revízióval egyidőben folyik a tárgytisztítás is.
- **Pályázatokkal kapcsolatos szakmai munkák**
  - Szervezett múzeumi foglalkozás-sorozatok, tematikus foglalkozások és hozzájuk kapcsolódó múzeumpedagógiai segédanyagokkal igyekszünk felhívni a figyelmet gyűjteményünkre, kiállításunkra.
  - A Gyere velünk a Múzeumba! – III. járási múzeum projektünk lehetővé teszi a térség múzeumpedagógiai foglalkozások, múzeumandragógiai programsorozatok, családi múzeumi délutánok, múzeumi élményprogramok és tábor szervezését a múzeum szakmai közreműködésével.

II. Hosszú távú tervek:

- Folytatni a megkezdett kutatásokat a környék (Sátoraljaújhely, Kassa) levéltáraiban. Felvenni a kapcsolatot Tokaj-Hegyalja fiatal és idősebb kutatóival. Találkozók, közös tanácskozások szervezése.
- Folytatni a Tokajra vonatkozó dokumentumok (képeslapok, archív fotók, sajtótermékek) felkutatását más közgyűjteményekben.
- Múzeumi foglalkozásaink kínálatának bővítése.
- A középiskolások közösségi szolgálatának teljesítéséhez, gyakorlati megvalósításához kapcsolódni
- Az felsőoktatási intézmények hallgatóival szorosabb együttműködés kialakítása, gyakorlati helyszín, önkéntes munkával jobban bevonni őket a múzeum mindennapi tevékenységébe.

- Műtárgyvédelem terén jelentős előrelépéseket szeretnénk tenni, megfelelő raktári körülményeket teremtve.

A múzeumi munkánk alapját képezi az intézmény határozott küldetése. Ez szervesen kapcsolódik az intézményfejlesztési stratégiához – amelyet, a fenntartóval és más érintettekkel egyetértésben alakítottuk ki és határoztuk meg írásban - ez szolgálja az irányultságot és kifejezi a múzeum önértelmezését.

Küldetésünk a belső, de mindenekelőtt a külső kommunikáció meghatározó eszköze. Lehetőséget biztosítottunk mind munkatársainknak, mind pedig fenntartónknak, hogy részt vegyenek küldetésünk kialakításának folyamatában.

Küldetésünk egyértelműen megmutatja az irányvonalat a további elképzelésekhez, tervekhez és prioritásokhoz.

b) A közművelődési és múzeumpedagógiai tevékenység illeszkedése az intézmény küldetéséhez

Közművelődési és múzeumpedagógiai tevékenységünk stabilan beépült a múzeum működésének feladatköreibe, szerkezetébe. A múzeum fenntartói és vezetősége kialakítják a szükséges keretfeltételeket, hogy a múzeum betöltse oktatási feladatát. Gondoskodnak arról, hogy az ismeretközvetítés gondolatisága a múzeum belső működésében elterjedjen.

Megteremtjük a látogatók és a múzeumi kiállítási tárgyak, valamint tartalmak közötti dialógust, hogy a múzeumból és gyűjteményeiből sokféle módon profitáljon a látogató. Közművelődési és múzeumpedagógiai tevékenységünk a múzeum integrált része, feladata, hogy intézményünk oktatási feladatát jelentőséggel és tartósan valóra váltsa. Közművelődési és múzeumpedagógiai tevékenységünket a múzeumra jellemző közvetítési munkával végezzük és a látogató központúság megvalósítására törekszünk.

A gyűjtőkör, gyűjtőterület maximális figyelembevételével alakítottuk ki múzeumpedagógiai stratégiánkat, rendszeres együttműködést tervezünk a város oktatási intézményeivel.

Tudományos munkatársaink (régész, történész, néprajzos) feladata a régészeti, történeti, néprajzi gyűjtemények kutatása, feltárása, kezelése. Erre építve dolgoztuk ki városunk, múzeumi gyűjtőterületünk egyedi múzeumpedagógiai tevékenységét, foglalkozásait. 2016 márciusától ezt a munkát két szakalkalmazott (múzeumpedagógus és múzeumpedagógiai asszisztens) segíti.

c) A közművelődési és múzeumpedagógiai terv kapcsolódása a múzeum gyűjteményeihez, a kutatásokhoz, a meglévő kiállításokhoz?

Múzeumunk gyűjteményéből és kiállításából kiindulva közművelődési és múzeumpedagógiai tevékenységünk ismereteket és élményeket közvetít, bemutatja a muzeális intézményrendszert, biztosítva a látogatók egyéni hozzáférését a tartalmakhoz. Közművelődési és múzeumpedagógiai tevékenységünk irányai:

Gyűjteményspecifikus közvetítés: gyűjteményünk jelenti a kiindulópontot, ezért a gyűjteménytől függő közvetítési tartalmak, formák kialakítása kerül a középpontba.

Tárgyi megfeleléség: A tárgyakat, mint történelmi emlékeket és komplex tartalmukat mutatjuk be, valamint tárgyi kapcsolódásait közvetítjük. A tárgyakat különféle kontextusban tárjuk a nagyközönség elé, hogy ez a rétegzettségük megismerhetővé váljon.

Kapcsolódás a jelenhez: A múzeum a múlt emlékeit gyűjti, hogy a jövőnek megőrizze, és a jelenben irányultsági lehetőséget nyújtson. Múzeumpedagógiai tevékenységünk feladata a jelennel való kapcsolódás átláthatóvá tétele, amely az ismeret elsajátításának folyamatát is megkönnyíti.

Tevékenység központúság: A tevékenységre serkentő kiállítási elemeket és közvetítési programokat tervezünk, mivel használatuk során a látogatók maguk kutatnak, felfedeznek és alkotnak, s ez különösen motiválóan hat rájuk: támogatják a tanulási folyamatot és megkönnyítik a múzeumi tartalmak és tudományos munkamódszerek megértését.

A múzeum, mint intézmény és szakágának, tudományterületének bemutatása: feladatunk a múzeum bemutatása általánosan, tudományos munkamódjának és célkitűzéseinek közvetítése. A múzeum által bemutatott szaktudomány(ok)ba is be szeretnénk vezetni a látogatót.

Egységes, tudományokon átívelő, szaktudományos módszerek, a múzeum feladatainak, funkciójának, munkamódjának megismertetése.

Az intézmény oktatási kapacitásának bővítését célzó program: amennyiben pályázati lehetőség nyílik, szándékunkban áll egy 21. századi múzeumpedagógiai oktatótér kialakítása.

A múzeumi gyűjteményeken alapuló, az iskolai igényekhez tantervekhez szervesen illeszkedő, a gyermek- és ifjúsági célcsoportokra irányuló, formális, non-formális és informális oktatási programjainkat pályázati források segítségével tervezzük megvalósítani.

2. Az intézmény társadalmi környezete

a) Célcsoportjaink demográfiai, társadalmi, földrajzi, pszichológiai szempontú jellemzése

Múzeumunk mindenki számára nyitott ám minden látogatóknak eltérő igényei vannak. A kínálatot a múzeumi közönség minden csoportjának és potenciális látogatójának kialakítjuk, hogy a lehető legtöbb embernek lehetővé tegyük a kulturális nevelésben való részvételt. Ehhez a célcsoportok differenciálása szükséges, mind a konkrét programkialakítás, mind pedig a reklám megfelelő kialakítására. Múzeumpedagógiai tevékenységünk egyrészt minden ember felé irányul, akik korábban már látogatóink voltak, hogy köthessük őket múzeumunkhoz. Másrészt az eddig „nem látogatókat” is célba vesszük, akik a múzeumi tanulásban nem vesznek részt egyértelműen.

2015. évi látogatói statisztikánk (OSAP-adatok) alapján elmondható, hogy nagyobb hányaduk a felnőtt korosztályból kerül ki. Több látogatónk érkezik egyéni szervezésben, mint szervezett programjainkra. Közönségünk elsősorban megyei körből érkezőkből áll. Tokaj város kiemelt turisztikai desztináció, és igaz, az látogatók célpontja nem közvetlenül a múzeum, de mégis magas külföldi látogatóink száma, angol nyelvű kiállítási szövegeink, információs anyagaink fogadásukra rendelkezésre állnak. Akadálymentes megközelíthetőség egyelőre csak a Világörökségi Bormúzeumban áll rendelkezésre a még csak alacsony számban érkező fogyatékkal élő látogatóink számára.

Motivációjuk legtöbbször: művelődés, tanulás, nem formális tanulás, szórakozás, élvezet, szabadidő eltöltése, pihenés, ünnep, szakmai érdeklődés.

Oktatási és kulturális intézmények, elsősorban a városi: óvoda, minden iskolai forma és évfolyam.

b) Az intézmény jellemző, legfontosabb célcsoportjai, művelődési és egyéb igényeik, elvárásai

Legfőképp az óvodás és általános iskolás diákokat és azok szüleit kívánjuk bevonni programjainkba azáltal, hogy közös gyerek-szülő foglalkozásokat tartunk. Ezenkívül múzeumunkban szívesen látogatnak el a középiskolás korosztályú gyerekek is. Igyekszünk felkelteni a pedagógusok figyelmét a foglalkozásaink iránt.

Környezettudatosan direkt e-maileket küldünk az intézmények vezetőinek, pedagógusainak. Az általános iskolás és középiskolás célcsoportot a pedagógusokon keresztül, illetve a múzeum saját honlapjának és közösségi oldalának frissítésével tervezzük bevonni foglalkozásainkba, eseményeinkbe.

A nyugdíjas korosztály is szívesen látogat el a múzeum falai közé, igyekszünk nekik is számos múzeumpedagógiai programmal, szalonestékkal kedveskedni.

Akadálymentes elvárások: Múzeumpedagógiai tevékenységünkkel minden embernek eltérő kínálat keretében szeretnénk biztosítani az intellektuális, társas, szellemi és fizikai akadálymentességet.

c) A múzeumlátogatás alakulását befolyásoló társadalmi változások

Rendelkezésre álló látogatókutatások adatainak, eredményeinek feldolgozása

1. sz. táblázat

Látogatószám alakulása a vásárolt jegyek típusa alapján 2013-2015 között

	Teljes árú jegyet vásárlók (fő)	Kedvezményes díjat fizető látogatók (fő)	Ingyenes látogatók (fő)	Összesen (fő)	Összesből diákok (fő)	Külföldi látogatók becsült száma (fő)	Időszaki kiállítások látogatói (fő)
2013	1.290	2.195	1.594	5.079	1.500	1.200	3.200
változás (előző év=100%)	-	-	-	-	-	-	-
2014	1.490	2.160	1.810	5.460	2.650	1.200	5.460
változás (előző év=100%)	115,5	98,4	113,5	107,5	176,6	100	170,6
2015	1.176	1.851	989	4.016	1.210	800	1200
változás (előző év=100%)	78,92	85,60	54,6	73,5	45,60	66,67	21,98

Forrás: Múzeumunk látogatottsága OSAP 1444 (Kultstat) alapján saját szerkesztés

Az elmúlt néhány év látogatói statisztikai adatait tekintve elmondhatjuk, hogy az összes látogatóink száma változó, ezért ezekből nem vonhatunk le jelenleg számunkra értékelhető következtetéseket. A város, illetve a térség hírneve ellenére az összlátogatói létszám feltűnően alacsony. Múzeumpedagógia stratégiánkat ebből kiindulva kezdtük el kidolgozni.

A nemzetközi gazdasági válság múzeumunk látogatottságán is érezteti hatását: a családok pénzügyi megszorításai a szabadidős és kulturális tevékenységeken való részvétel csökkenésében is tetten érhetők.

2. sz. táblázat

Látogatószám alakulása 2013-2015 között

	Felnőtt (fő)	Diák (fő)	Összesen (fő)	Felnőttek részaránya (%)	Diákok részaránya (%)
2013	3.579	1.500	5079	70,47	29,53
változás (előző év=100%)	-	-	-	-	-
2014	2.810	2.650	5.460	51,47	48,53
változás (előző év=100%)	78,5	176,6	107,5	73,04	164,34
2015	2.806	1.210	4.016	69,87	30,13
változás (előző év=100%)	99,85	45,6	73,5	135,75	52,09

Forrás: Múzeumunk látogatottsága OSAP 1444 (Kultstat) alapján saját szerkesztés

Diáklátogatóink aránya az elmúlt években jelentős hullámzást mutat. Ezért helyi-, országos- és európai uniós támogatással iskolai és iskolán kívüli múzeumpedagógiai projekteket kell megvalósítani, amely a látogatások számára és a látogatók belső arányára is kihatással lesz.

Külföldi látogatóink száma az elmúlt években nem változott jelentősen, azonban enyhe csökkenést figyeltünk meg, amely a magyar beutaztató turizmus számadatai csökkenésében is nyomon követhető.

3. sz. táblázat

Belföldi és külföldi látogatószám alakulása 2013-2015 között

	Magyar (fő)	Külföldi (fő)	Összesen (fő)	Magyar látogatók részaránya (%)	Külföldi látogatók részaránya (%)
2013	3.879	1.200	5079	76,37	23,63
változás (előző év=100%)	-	-	-	-	-
2014	4.260	1.200	5.460	78,02	21,98
változás (előző év=100%)	109,8	100,00	107,5	102,16	93,02
2015	3.216	800	4.016	80,07	19,92
változás (előző év=100%)	75,4	66,67	73,55	102,63	90,63

Forrás: Múzeumunk látogatottsága OSAP 1444 (Kultstat) adatok alapján saját szerkesztés

A magyar látogatók részaránya a vizsgált időszakban kismértékű emelkedést mutat, ám a külföldi látogatók számát tekintve folyamatos csökkenő tendencia figyelhető meg. A külföldi látogatók számára is ki kell találni valamiféle elfoglaltságot, (pl. interaktív játék), amivel emelhető a látogatószám. Reményeink szerint azonban a 2015 novemberében megnyitott Világörökségi

Bormúzeum vonzani fogja a külföldi látogatókat. És bár a külföldi látogatók részaránya az elmúlt években csökkent, mégis országos és megyei viszonylatban kiemelkedőnek számít.

d) Az intézmény munkáját segítő, támogató meghatározó szervezetek, intézmények

Múzeumunk oktatási és közvetítési tevékenysége csak a közintézményekkel, alapítványokkal, cégekkel és személyekkel kialakult hálózatokban lehet eredményes, amely fontos motorja lehet a múzeumpedagógiai projektek gördülékeny megvalósításának is. Ezért a politika, a kultúra és oktatás szervezeteivel, szociális intézményekkel, a turisztikai és szabadidős területek, a sajtó és média területeivel, egyesületekkel, cégekkel és szövetségekkel fontos az együttműködés, hogy egyrészt szakmai támogatást kapjunk, másrészt pedig a látogatói csoportokat közvetlenül meg tudjuk szólítani. A helyi, regionális és országos szintű közös projektek a különböző területek partnereivel azért fontosak, hogy az oktatási és közvetítési munkát a saját múzeumunkon kívül, nagyobb hálózatokba helyezhessük. A külső partnerek tapasztalatait és elvárásait befelé is kommunikálnunk kell.

3. Az intézmény környezetében lévő, meghatározó oktatási intézmények

a) Nevelési és oktatási intézmények típusa, földrajzi-, tantárgyi és pszichológiai jellemzők

Tokajból az alábbi 5 oktatási intézménnyel és egy középsúlyos értelmi fogyatékosokat ápoló intézettel állunk kapcsolatban:

- Tokaji Óvoda,
- Tokaji II. Rákóczi Ferenc Általános Iskola, Alapfokú Művészeti Iskola,
- Tokaji Mezőgazdasági Szakképző Iskola és Kollégium,
- Szerencsi Szakképzési Centrum Tokaji Ferenc Gimnáziuma és Szakközépiskolája,
- Szerencsi Szakképzési Centrum Tokaji Kereskedelmi és Idegenforgalmi Szakgimnáziuma, Szakközépiskolája és Kollégiuma
- Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Önkormányzat Ápoló-Gondozó Otthona.

Ezenkívül szeretnénk felvenni a kapcsolatot Tokaj és 50 km-es körzetében lévő összes oktatási és kulturális intézményével, óvodáival, s fontos átgondolni Tokaj járás köznevelési intézményeinek nyújtott szolgáltatásainkat is.

Tokajban és a térségben is egyre emelkedik a hátrányos helyzetű, illetve halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek, diákok száma, amely kihat a tokaji oktatási intézményekre is, hiszen a diákok többsége a környékbeli településekről jár be: a 2015. évi területi statisztikai adatok szerint ez az általános iskolások 45%-át, a középiskolások (gimnazisták és szakközépiskolások) 62%-át, 83%-át érinti. Figyelmet kell fordítanunk továbbá a kollégiumokra, ugyanis az itt lakó tanulók számára délutáni szabadidős programok biztosítására nyílnak lehetőségekünk.

b) Az intézmény legfontosabb gyermek célcsoportjai, oktatási és egyéb igényeik, elvárásaik

A fentebb bemutatott táblázatokból is látszik, hogy a diák látogatók száma alacsony. Célunk tehát a most kidolgozandó múzeumpedagógiai stratégiával, hogy ezen új szolgáltatásunkat minél szélesebb körben megismertessük, elfogadtassuk. Bízunk benne, hogy sikerül ezt a törekvésünket elérni, reméljük, hogy az eddigiekben, ebben a formában szinte teljes mértékben mellőzött múzeumlátogatást el tudjuk fogadtatni, és meg tudjuk szerettetni a pedagógusokkal. Rávezetjük őket, hogy ezek nem plusz feladatokat jelentenek számukra, hanem az ő oktató-nevelő munkájukat könnyíti meg. Ezek után a pedagógus már keresni fogja a lehetőséget, hogy ne csak évente egyszer nézze meg az osztállyal a múzeum állandó kiállításait, hanem rendszeresen jöjjenek a tananyaghoz kapcsolódó múzeumpedagógiai foglalkozásokra is.

c) Az iskolai csoportokat érintő, a múzeumlátogatást befolyásoló változások

A napjainkban egyre többször emlegetett élethosszig tartó tanulás elvének bevezetése, az új Köznevelési törvény bevezetése, az EU Stratégia 2020-as dokumentum anyagai, az új szakképzési törvénytervezet új kihívások elé állítják múzeumunkat. Sajnálatos módon azonban az oktatási reformok egyelőre csak leterhelt diákokat és pedagógusokat látszanak eredményezni.

A diákokat, hallgatókat *szakmai gyakorlatok* keretében nagyobb létszámmal fogadhatnánk (tárlatvezetés, raktárrendezés, gyűjteménykezelés stb.) mellyel kompetenciájukat erősíthetnénk. Ez a krónikus emberhiányt is enyhítené némileg. Célunk továbbá, hogy keressenek minket a diákok, hallgatók szeminárium-, szakdolgozatok és diplomamunkák megírásához *témagyűjtés, „kutakodás”* céljával. Bízunk benne, hogy az internet nem szorítja ki az írott anyag és az önálló gyűjtés iránti igényt.

Az oktatás és nevelés egyik alapelve az, hogy hatékonyan, személyes, közvetlen tapasztalatokon keresztül végezhető. Az érzékelés különböző fajtái, az élményközpontú módszerek az oktatás-nevelés folyamatát könnyebbé, játékosabbá, szórakoztatóbbá teszik. A múzeumok ehhez az egyik legfontosabbat nyújtják: a hiteles, eredeti tárgyakat. Olyan különleges tárgyakkal rendelkeznek, amelyek régiek, értékesek, szépek és/vagy érdekesek, és amelyek e tulajdonságaiknál fogva egyedi élményben részesítik a tanulókat. Ezekre építve alkalmassá kell válni arra, hogy korszerű oktató, szórakoztató élményt nyújtó programokat kínáljanak.

d) Oktatási tevékenységünk partner szervezetei, intézményei és a tervezett fejlesztések

Oktatási intézmények

A korábban bemutatott tokaji oktatási intézményekkel mindenképp szeretnénk kapcsolatot tartani. Fontosnak tartjuk múzeumunk és az iskolák, óvodák közötti partnerség erősítését. Kompetenciafejlesztést, a formális oktatást kiegészítő múzeumpedagógiai programokat. Ezenkívül segítünk osztálykirándulások megszervezésében is, és a múzeumi gyűjteményeken alapuló, az iskolai igényekhez, tantervekhez szorosan illeszkedő, a gyermek- és ifjúsági célcsoportokra irányuló múzeumpedagógiai programokhoz is. Nagyon fontos az eltérő tartalmú, egymásra épülő programok biztosítása.

Már a pedagógusok felkészítésében is jelentős lépéseket tehetünk. **Nyílt napokat** kell szerveznünk, ahol bemutatjuk valamennyi kínálatunkat, amellyel az oktatást segíteni tudjuk. Itt már

felsorakoztathatjuk azokat a tájékoztató kiadványainkat, szórólapjainkat, amelyek a múzeumot és az itt zajló múzeumpedagógiai munkát mutatják be. Jó, ha a bemutató foglalkozásokat, múzeumi órákat is megtartjuk, hiszen itt a pedagógus aktív résztvevőként próbálhatja ki és oldhatja meg azokat a feladatokat, melyek megoldását később diákjaitól és saját magától elvárja. A múzeumi oktatás nem egyenlő az iskolai oktatással. A múzeumpedagógus előkészíti, irányítja, szervezi a múzeumi órákat a pedagógusok számára.

A diák számára már élményszerűbb az oktatás, ha kikerül az intézmény megszokott falai közül. Ezt tudjuk fokozni a múzeumi tárgyak közelségével. Ha még kézbe is veheti azt, már olyan érzelmi hatást érünk el, amely a figyelmet is irányítja. Kevés az a kisdíák, aki nem szeretett volna régész vagy restaurátor lenni. Maga a szakma, az azt végző ember is újdonság számára, főleg, ha beszélgethetnek velük, talán a munkájukat is nézhetik (bele is kontárokodhatnak!). Az érzelmi hatás adott; ezt jó módszerekkel csak ki kell aknázni.

Múzeumi órák: Mindig a rendelkezésünkre álló kiállítási anyagra építünk, az oktatási intézmények igényeit figyelembe véve. A felhasználásra kerülő **feladatlapokat** – ha nem is közösen kidolgozva, de a pedagógus figyelmét számunkra lényegesnek tartott információkra ráirányítva – készítjük el. Sajnos, egy iskolai óra igen kevés a megoldásra, így erre az intézményben, a pedagógussal közösen, rosszabb esetben otthon kerül sor. Így a közös megbeszélések, értelmezések elmaradnak. Múzeumaink egyedisége sok lehetőséget biztosít: irodalom-, történelem-, néprajz-, sőt rajzórák lebonyolítására igen alkalmasak.

Kézműves foglalkozások: Ezek a legnépszerűbb programok, mivel sem a pedagógus, sem a diák számára nem igényelnek különösebb elő- és utómunkákat. A diákok kreatív készségüket élhetik ki, és nem elhanyagolandó az sem, hogy az előállított munkadarabok ajándékként is funkcionálhatnak. Fontos, hogy szakszerű tájékoztatást adjunk a csoport vezetőinek arról, hogy mit készítenek el a gyerekek, milyen szerszámokkal dolgoznak, mi a tevékenység menete. Ezekből az információkból a pedagógus tájékozódni tud, hogy az általa hozandó csoport életkorának megfelel-e az adott foglalkozás, vagy mást érdemes kiválasztani. Gyakori a rendszeresen visszatérő osztály, ezért érdemes időt szánni a megbeszélésekre, nehogy a kiscsoport számára már ismert, ebből adódóan unalmas legyen a tevékenység.

Nyári táborok, erdei iskolák: A bentlakásos rendszert jelenleg még nem tudjuk felvállalni, de a környezetünkben több olyan kollégium, ifjúsági szálláshely működik, melyekkel érdemes a kapcsolatot felvenni (később akár már a saját vendégeiknek is igényelhetik programjainkat, szolgáltatásainkat). Ezek a több napos együttlétek lehetőséget adnak számunkra, hogy egy széleskörű, több témát feldolgozó csomagot nyújtsunk át. Az összeállított kínálatból természetesen a pedagógus választja ki, hogy mire tart igényt. Feltétlenül figyelembe kell vennünk az egyedi kívánságokat, és persze azt is, hogy bár iskolai megmozdulás, de mégis kötetlenebb, lazább a tantermi foglalkozásoknál.

Felnőtt lakosság

A *lifelong learning*, az „életen át tartó tanulás” előmozdítása korunk egyik jelentős feladata lett. Ennek egyik elsődleges helyszínévé léptek elő a közgyűjtemények, tehát a múzeumok is. Az ismeretek egyik legegyszerűbb átadási formájáról – a kiállításokról – már beszéltünk. A másik, magasabb szint az *előadások, szimpóziumok, tanácskozások, műhelymunka tartása*. Széles körű érdeklődésre számíthat egy-egy emlékülés saját vagy más intézményekből felkért neves előadók közreműködésével. A

múzeumunkban végzett tudományos munkának így nagyobb ismertséget szerezhethetünk, melyről – valljuk be – a szakmán kívül vajmi keveset tud a nyilvánosság.

Civil szervezetek

Érdemes nyitottnak lennünk a civil szervezetek felé is. Csak Tokajban 70 civil szervezet bejegyzése történt meg az elmúlt években. Ezek az önkéntes alapon, a személyes szabadidő terhére szerveződő, a település iránt érzelmileg elkötelezett csoportosulások jelentős együttműködő partnereink, anyagi támogatóink lehetnek. Egy képzőművészeti kör, Múzeum Baráti Kör, Várbarátok Köre, Esszencia Klub; de akár a helyi környezet iránt felelősséget érzők köre között is számos közös kapcsolódási pontot lehet felfedezni.

„For-profit” szféra

Múzeumaink és szolgáltatásaik számára anyagi, szellemi és természetbeni segítséget kaphatunk a különböző profitérdekelt szféráktól. A szponzorok megnyerése érdekében értékeinket kell felmutatni. A másik lehetőség, amikor területünket, termeinket adjuk bérbe, vagy „szabad kapacitásainkat” engedjük át, egyedi programokat dolgozunk ki számukra, természetesen megfelelő anyagi ellenszolgáltatásért.

Média

A média munkatársai közreműködésével a legkülönbözőbb fajta közönséghez juthatnak el híreink, kiállításaink, programjaink hírei. Természetesen figyelni kell arra, hogy ez a kapcsolat ne egyirányú legyen. Számos érdekes információval lássuk el őket, ha erre igény merül fel.

4. Az intézmény közművelődési tevékenysége

a) Az intézmény közművelődési tevékenységének azon belül a múzeumpedagógiai (oktatási) tevékenység általános jellemzése, az elemzésekből levonandó következtetések megfogalmazása

A Tokaji Múzeumnak 2016-ig nem volt kidolgozott **múzeumpedagógiai programja**. Az új szervezeti felállást követően ezt a feladatot kiemelt fontossággal kezeljük. Az első negyedévben az újonnan felállt munkatársi gárda kidolgozta, és közkinccsá tette a múzeumpedagógiai programokat (rendhagyó történelem órák, manuális foglalkozások). Azóta számos foglalkozás közül választhatnak az ide látogató gyerekek és a diákok egyaránt.

Kiállítások: Az elmúlt 3 évben összesen 20 db kiállítást tekinthettek meg látogatóink. Ebből 12 db volt állandó és 8 db időszaki kiállítás. Időszaki kiállításainkat elsősorban külső támogatásból valósítjuk meg.

Múzeumunk kiállításainak száma saját helyszínén 2013-2015 között

	Állandó kiállítások száma	Időszaki kiállítások száma
2013	5	2
2014	2	5
2015	5	1

Forrás: OSAP 1444 (Kultstat) alapján saját szerkesztés

Mivel 2015. novemberében nyílt meg a Világörökségi Bormúzeum és 2016. március 15-én nyílt meg a felújított Tokaji Múzeum, ezért újra kell gondolnunk kiadványainkat. A Világörökségi Bormúzeumhoz mindössze kétféle szóróanyag készült (Világörökségi Bormúzeum kialakítása Tokaj városában – ÉMOP-2.1.1/B-09-2009-0028; Széchenyi 2020 program keretében készült kiadvány és CD melléklet). Tervezzük a Bethlen Gábor utcai épületet bemutató kiállítás-katalógust is. Habár már létezik QR kódos ismertető az egyes kiállítóterekben.

Múzeumi rendezvényeink tudományos jellegű, iskolai és óvodai neveléshez kapcsolódó és szabadidős jellegű programokból állnak. Mivel az elmúlt években átlagosan évente 2-3 ilyen jellegű rendezvényünk volt, ezért jelen koncepció keretében ki kell dolgoznunk az elkövetkező időszak rendezvény és programterveit is.

b) Az intézmény közművelődési tevékenységét befolyásoló, meghatározó tényezők jellemzése

Előtérbe került az egész életen át tartó tanulás támogatása. Kiemelten támogatják a nem formális és informális tanulást szolgáló iskolabarát élményprogramok és múzeumi közművelődési programcsomagok kialakítását és megvalósítását. További feladatként jelentkezett a múzeumok számára a sikeres munkaerő-piaci alkalmazkodáshoz szükséges, az egész életen át tartó tanulás megalapozását szolgáló képességek fejlesztése és kompetencia alapú oktatás elterjesztése. Segíteni kell a pedagógusok módszertani kultúrájának korszerűsítését, a tanulók képességeinek és kulcskompetenciáinak egyénre szabott fejlesztését és megerősítését, az egyenlő hozzáférés és esélyegyenlőség szempontjainak érvényesítésével. A múzeumok hozzájárulhatnak a közoktatást kiegészítő atipikus, nem formális és informális oktatási-nevelési szolgáltatások fejlesztéséhez és támogatásához, a digitális, nyelvi és egyéb munkaerő-piaci alkalmassági képességek és kompetenciák fejlesztéséhez, valamint közösségfejlesztő és tehetséggondozó szerepének betöltéséhez.

A látogatók egyre magasabb igényei a kulturális közszolgáltatások tekintetében meghatározza múzeumunk közművelődési tevékenységét, amelyre számos választ, segítséget kaphatunk haza és nemzetközi jógyakorlatokból. Ezek alapján a kiállítások, múzeumi terek kialakításánál, azok didaktikai, mediális kiegészítéseinél számos szempontot kell figyelembe vennünk.

Látogató központú kiállítások tervezése és kialakítása: A látogató központúságot és a didaktikát a kiállítások tervezésekor és megvalósítása során figyelembe kell venni. Szükséges irányítórendszerek kialakítása, a tárgyak megfelelő kiválasztása, a tárgypozicionálás, a világítás, térosztás elrendezése, és pihenőhelyek kialakítása.

Sokoldalú mediális közvetítés: Célzottan kell alkalmazni a továbbvezető informatív és aktivizáló kiállítási elemeket különböző eszközök, médiumok segítségével, amelyek a kiállítás tartalmát közvetítik és egyre újabb lehetőséget és alkalmat adnak a tárgyak és a kiállítás témájának megismerésére és közelebb hozatalára. Ehhez szükségesek didaktikai tárgyak (kísérletek, interaktív

állomások, kereső- és tanuló játékok, vezetőkosár / -kocsi, tapintható és kipróbálható elemek és eszközök, múzeumi koffer); megfelelő minőségű és mennyiségű szövegek (szöveges és grafikus tablók, terem megnevezés, olvasóterületek, gyermekkatalógusok, tanári segédletek, munkafüzet, feladatlap, rövid vezetők, Braille-szövegek, hangos állomások); valamint egyéb médiumok (audio- és multimedia guide-ok, audiovizuális bemutatók, PC-állomások).

5. Az intézmény múzeumpedagógiai tevékenysége

a) Az intézmény múzeumpedagógiai (oktatási) tevékenység általános jellemzése, az elemzésekből levonható következtetések megfogalmazása

Célunk az új múzeumpedagógiai szolgáltatások minél szélesebb körben történő megismertetése, elfogadtatása. Bízunk benne, hogy sikerül ezt a törekvésünket elérni. Reméljük, hogy az eddigiekben, ebben a formában szinte teljes mértékben mellőzött múzeumlátogatást el tudjuk fogadtatni, és meg tudjuk szeretetni a pedagógusokkal. Rávezetjük őket, hogy ezek nem plusz feladatokat jelentenek számukra, hanem az ő oktató-nevelő munkájukat könnyíti meg. Ezek után a pedagógus már keresni fogja a lehetőséget, hogy ne csak évente egyszer nézze meg az osztállyal a múzeum állandó kiállításait, hanem rendszeresen jöjjenek a tananyaghoz kapcsolódó múzeumpedagógiai foglalkozásokra is. Az oktatási intézményekkel kötendő együttműködési megállapodásokban kifejezetten törekszünk majd arra, hogy azok a pedagógusok, akik vállalták a velünk való közös munkát, figyeljenek arra, hogy a teljes osztály vegyen részt a közművelődési programjainkon. A foglalkozásokra nem „válogatott”, csak jó képességű, diákokat várunk, és ezt hangsúlyozzuk az oktatási intézmények felé. Sőt, kérjük a pedagógusokat, hogy lehetőség szerint pozitív diszkrimináció alkalmazásával válasszák ki a résztvevőket.

Mindkét épületünk kiállítási anyaga igen változatos, sokszínű manuális foglalkozásokra ad lehetőséget. Ezeket kihasználva, rájuk építve olyan kézműves foglalkozásokat állítunk össze, amelyek a diákok számára a munkafolyamat mellett, új ismereteket adnak, új készségek kialakulását ösztönzik a feldolgozott témában. Nem elhanyagolandó az a tény sem, hogy az itt elkészített munkadarabokat elvihetik, amelyek mind ajándékként, mind emlékként funkcionálhatnak. A múzeumpedagógiai tevékenységünk tervezi, előhívja és irányítja minden látogató tanulási folyamatát.

Múzeumpedagógiai foglalkozásaink alapvető célja minden esetben a nevelési-oktatási intézmény pedagógiai programjának megvalósítását, valamint kínálatának gazdagítását támogató tanórán kívüli, illetve szabadidős tevékenységek megvalósítása. A nevelési-oktatási intézmények igényeinek megfelelően mi is alkotó gondolkodásra és gondolkodva cselekvésre szeretnénk nevelni a diákokat; kreativitásuk, önálló véleményalkotási képességük fejlesztésével. Erősíteni szeretnénk a szociokulturális hátrányokkal rendelkezők társas kompetenciáit, támogatni akarjuk személyiségfejlődésüket. El kívánjuk érni, hogy kapcsolódjanak be közvetlen környezetük értékeinek megőrzésébe, gyarapításába. A várt eredmények között szerepel az alapvető tanulási eredmények, valamint a kulcs- és egyéb kompetenciák fejlődése.

Múzeumunk 2016 novemberében adta be támogatási kérelmét az EFOP-3.3.2-16 „Kulturális intézmények a köznevelés eredményességéért című felhívásra, „Tudd meg, amit én tudok!” című projekttel, amelynek hat tokaji és egy Tiszakárádi köznevelési intézménnyel kötöttünk együttműködési megállapodást meghatározott típusú foglalkozássorozatok biztosítására. Nyertes

projekt esetén teljesen újra tudjuk fogalmazni múzeumpedagógiai kínálatunkat, amelyet hosszú távon, fenntartható módon szeretnénk biztosítani a város és a környező települések köznevelési intézményei számára.

A múzeumban az alábbi **múzeumpedagógiai foglalkozás** közül lehet választani:

1. **Múzeumi padlásmesék I.-II.**, amely élményszerű, tapasztalati úton való ismeretszerzés meghatározott témában. Ezen foglalkozás keretében a múzeum kiállítási anyagához kapcsolódó magyar népmesék megismertetése, interaktív feldolgozása. A Jeles napokhoz kapcsolódó hagyományok, szokások megismertetése, mondókák, versek és kreatív foglalkozás keretén belül. Évfolyam-célcsoport: 4-10. éves korosztály.

2. **Nyári zsongás a múzeumban**, ami egy több napos, összefüggő, azonos résztvevői körrel zajló készség- és képességfejlesztő szabadidős rendezvénysorozat (napközis nyári tábor). A foglalkozás lényege a kézműves foglalkozás, amely a kiállítási anyag rövid pedagógusi ismertetését követi. Tervezett foglalkozások:

- Mesefoglalkozás (magyar népmesék megismertetése, feldolgozása, hozzá kapcsolódó mozgásjátékok és manuális foglalkozások)
- „El ne aludjék...” – pincegyertya mártás
- „Tervezd meg a címkédet!” – borosüveg festés
- Táblakép készítés
- a Tokaji vár maradványainak meglátogatása, régészet
- hajókirándulás a Szabolcsi Földvárhoz, íjászkodás
- Ismerkedés a patkóbánya kőzeteivel

Évfolyam-célcsoport: 7-10. éves korosztály.

Rendhagyó órák

1. **Rendhagyó történelem óra – Diplomatika (oklevélkészítés):** Rövid pedagógusi ismertetés az oklevelekről és azok történetéről, kötelező kellékeiről; a Tokaji Múzeum „Rejtett kincsek a Tokaji Múzeum gyűjteményéből” termében az oklevelek tanulmányozása. A foglalkozás végén a diákok elkészíthetik saját oklevelüket, pecsétjüket.

Évfolyam-célcsoport: 5-12.évfolyam

2. **Rendhagyó történelem óra – Élet a hódoltság korában:** Felkért külső előadó mesél a török hódoltság korának szokásairól, mindennapjairól látványos eszközökkel, korhű ruhában. Az előadás végén a diákok elsajátíthatják a nemezelés technikáját.

Évfolyam-célcsoport: 5.-12.évfolyam

3. **Rendhagyó történelem óra – Rákóczi Tokajban:** Rövid vetített képes pedagógusi ismertetés a Rákóczi család történetéről, a Rákóczi -féle szabadságharcról, valamint a család Tokajban található emlékeiről; a korabeli oklevelek kellékeiről.

Az előadás végén a diákok elkészíthetik saját oklevelüket, pecsétjüket.

Évfolyam-célcsoport: 5.-12.évfolyam

4. Rendhagyó történelem óra – A régész és munkája – várfeltárás: A diákok választ kaphatnak olyan kérdésekre, mint pl. Ki a régész? Mit csinál? Miért csinálja? Hogyan csinálja? Az előadást a Tokaji Múzeum régésze tartja, aki bemutatja a tokaji Rákóczi vár feltárásának eredményeit, leleteit. Az előadás után a diákok is megtapasztalhatják az ásatás fáradságos élményét.

Évfolyam-célcsoport: 5.-12.évfolyam

5. Rendhagyó történelem óra – Világvallások nyomában: A Tokaji Múzeum Egyházművészeti gyűjteményének megtekintése után rövid, vetített képes előadás a Tokaj egyházi életéről és az ikonográfia lényegéről. Az előadást követően a diákok sablon segítségével elkészíthetik saját ikonjukat.

Évfolyam-célcsoport: 5.-12.évfolyam

6. Rendhagyó földrajz óra – A Kopasz-hegy természeti értékei: A felkért külső előadó jó idő esetén kirándulást vezet a tokaji Kopasz-hegyre; rossz idő esetén a Tokaji Múzeum „A Tokaji-hegy (Nagy-Kopasz) világa” című kiállításon keresztül mutatja be a hegy természeti értékeit. A foglalkozás végén a diákok ásványfelismerő játékban tehetik próbára tudásukat.

Évfolyam-célcsoport: 5.-12.évfolyam

Manuális foglalkozások

1. „Tervezd meg címkédet!” – borosüveg címke festés: rövid pedagógusi ismertetés a címkék fontosságáról, tartalmáról, majd fehér borosüvegre üvegfestéssel a diákok kibontakoztathatják kreativitásukat.

Ajánlott korcsoport: 6-18 év

2. „El ne aludjék...” – pincegyertya mártása: rövid pedagógusi ismertetést és balesetvédelmi oktatást követően hagyományos módszerrel (színezett parafinba) a gyertyák elkészítése.

Ajánlott korcsoport: 6-18 év

3. „Furfangolóval a dédanyám is játszott” - ördöglakat-készítés

Ajánlott korcsoport: 9-18 év

4. „Kopaszra száll a csúf!” – rongybanya-készítés

Ajánlott korcsoport: 9-18 év

5. Madárijesztő készítés

Ajánlott korcsoport: 9-18 év

6. Pingálom, hímelem – húsvéti tojásfestés

Ajánlott korcsoport: 9-18 év

7. Márton-lámpás készítés

Ajánlott korcsoport: 6-18 év

8. Adventi készülődés

Ajánlott korcsoport: 6-18 év

b) Az intézmény múzeumpedagógiai tevékenységét befolyásoló, meghatározó tényezők jellemzése

Az Európai Unió országaiban meghatározó irányvonallá vált a **múzeumok közoktatást támogató szerepének növelése**. Támogatnunk kell a gyermekek és tanulók óvodai nevelését és a **tanórai és tanórán kívüli és szabadidős nem formális és informális nevelését, oktatását, a kompetenciafejlesztést**. Szabadidős tevékenységek megvalósításával hozzájárulhatunk kulturális érzékenységük, kreativitásuk és egészségtudatosságuk, egészséges életmódjuk kialakításához. Hosszú távú együttműködést kell kezdeményeznünk a nevelési-oktatási intézményekkel, helyi és regionális szinten, igényeiket felmérni és figyelembe venni.

Fontos feladatunknak tekintjük ezért a múzeum gyűjteményi köréhez kapcsolódó tanulási tartalmak meghatározását. A közönség összetételének és igényeinek vizsgálata és megfelelő célcsoport-orientált programok kialakítása. Differenciált kínálattal lehetőleg sok, eltérő látogató csoport számára szeretnénk lehetővé tenni a kulturális neveléshez való hozzáférést. A múzeumpedagógiai tevékenység hozzájárul a látogatóknak megfelelő és **látogatóbarát múzeumhoz**. Kapcsolat kialakítása más múzeumokkal, oktatási és kulturális intézményekkel.

Fontos a **tanulás** biztosítása minden életszakaszban, **élethosszig**, informális helyzetekben és egyéni módon.

Meg kell határozni a múzeum identitást növelő, erősítő szerepét, mint az információ és párbeszéd fórumaként, részvételt kell biztosítani a látogatók számára a kulturális örökségben, a társadalmi párbeszédben a múlt, jelen és jövő kérdéseiről.

A gyűjtemény folyamatos bővülésével, változásával új, kreatív közvetítési módszerek szükségesek. Ennek kialakításához, szabad teret kell biztosítani a kísérlethez, az **új módszerek és szokatlan közvetítési módok kidolgozásához**.

A különböző módszerek kiválasztása a mindenkorai célcsoport tulajdonságainak és igényeinek függvénye, rendelkezésre áll a verbális közvetítés (tárlatvezetés, vezetéssel egybekötött beszélgetések).

Kísérő rendezvények: Egy differenciált rendezvénykínálat egyre több lehetőséget biztosít a tárgyak és a kiállítási téma megismerésére. Így a komplex tartalmakat újra és újra meg lehet ismerni. Az érdeklődést felkeltve új célcsoportokat lehet megszólítani és a múzeumhoz kötni. (Tárlatvezetések; előadássorozatok, szünidei programok, esti rendezvények, múzeumi ünnepek, interkulturális ünnepek és tevékenységek, nemzetközi múzeumi nap, múzeumi éjszakák, akciónapok)

Segíteni szeretnénk a **képesség- és kompetenciafejlesztést**, közösségépítést, a **társadalmi befogadás** előmozdítását. Az élethosszig tartó tanulás jegyében, az éves kiállítási tervhez és a helyi kulturális értékekhez kapcsolódó programcsomagokat alakítunk ki. Ezeket korosztályokra lebontott, és a csoportok speciális igényeire alapozott foglalkozássorozatokként dolgozzuk ki és valósítjuk meg a múzeumi gyűjtemények jellegéhez igazodva.

Napjaink trendje, hogy a **múzeumok úgynevezett harmadik helyé váljanak**, azaz a lakás, illetve a munkahely/iskola után legyen a harmadik legfontosabb élettér. Ez azonban csak úgy lehetséges, ha vonzó programokat kínálunk, felkeltjük a látogatók kíváncsiságát, akik egyre több programunkon vesznek részt és ezáltal „törzsközönsséggé” válnak.

Egyre nagyobb hangsúlyt kap a **kreatív ipar a munkaerőpiacon**. A kreatív ipar kifejezés gyökere az egyéni kreativitás, képzettség és képesség. Ennek révén képes valaki szellemi tulajdon létrehozására és felhasználására, munkahelyteremtésre vagy így tudja munkahelyét megtartani. A fejlett a kulturális ipar, jobb életminőséget, nagyobb és képzetebb, a fiatalabb generációkhoz tartozó munkaerőt tart meg az adott térségben. Múzeumunk gazdag gyűjteményi anyagával inspirációs forrása lehet a film- és videóiparnak, a játékfejlesztésnek, az építészetnek, a képző- és iparművészetnek, a forma- és divattervezésnek és még számos egyéb művészeti tevékenységnek.

II. A KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS MÚZEUMPEDAGÓGIAI TERV CÉLJA

Célunk a minőségi oktatási és közvetítési tevékenység megfogalmazása és a megvalósítás módjának elővezetése, amely a módszerek sokszínűségét használja, ezáltal is megkönnyítve az eredeti tárgyakkal, a kiállítási tartalmakkal és a múzeum mibenlétével való találkozást, s ezáltal sokféle módon irányítson az önálló tanuláshoz.

A múzeum bár közel 60 éves múltat tekint vissza, de közművelődési koncepcióval, múzeumpedagógiai tervvel nem rendelkezett. Az ide érkező – leginkább iskolai – csoportok csak a kirándulásaik egyik állomásaként tervezték be intézményünk megtekintését a szabadidő hasznos eltöltéseként. Célunk, hogy az intézményünkben bemutatott történelmi, régészeti, néprajzi értékekre ne csak egy kiállított tárgyként tekintsenek a pedagógusok, hanem az oktató-nevelő munkájuk egyik hasznos, kiegészítő segédeszközeként, amelyre rendszeresen építhetnek a tanítás során.

III. KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS MÚZEUMPEDAGÓGIAI TEVÉKENYSÉG TERVE

1. A közművelődési tevékenységi terv általános célkitűzései

a) A közművelődési és múzeumpedagógiai terv kapcsolódása az intézmény feladatköréhez, küldetéséhez, stratégiai célkitűzéseihöz, rövid és középtávú terveihöz, egyéb elképzeléseihez

Közművelődés tevékenységünk általános célkitűzései:

- A múzeumi gyűjteményt a múzeumpedagógiai bemutatás témáját hozzáférhetővé tesszük, kapcsolatba hozzuk a látogatókkal, az érdeklődés és a figyelem megteremtése érdekében.
- Az informáláson és az összefüggések bemutatásán túl kompetenciafejlesztésre, mélyebb értelem bemutatására, élményszerzésre törekszünk.
- A gyűjtemény segítségével történetek bemutatásával egyszerre informálunk, szórakoztatunk és felvilágosítunk.
- Interaktív megoldásokkal inspirálunk, provokálunk, tágitjuk a látogatók látókörét.
- A különböző korosztályú célcsoportoknak eltérő múzeumpedagógiai programokat kínálunk.
- Múzeumi környezetünk, gyűjteményünk, szakembergárdánk hiteles, tanult, gyakorlott, gyermekbarát, kreatív, jól kommunikáló.
- A múzeumpedagógia minőségének javítása érdekében törekszünk új technikák megismerésére, hogy munkatársaink képzettsége, felkészültsége a legmagasabb fokú és korszerű legyen.
- Bölcsességgel, alázatossággal és figyelemmel adunk választ a múzeumban tanulók kérdéseire.
- Nevelni igyekszünk a múzeumpedagógiával, hogy a diákok igényeljék a környezetük értékeinek megismerését, azok megőrzését, és általuk való lelki gazdagodásukat.
- Múzeumpedagógiai közszolgálati portfóliónkat, gondosan tervezett programokból állítjuk össze, hogy kamatoztatva a múzeumi környezetet, gyűjteményeket, tudást, stílust a diákok teljes élményt szerezhessenek.
- Elkötelezettséggel, szenvedéllyel törekszünk múzeumpedagógiai munkánk tervezésére, végzésére, értékelésére és javítására.
- Nyitottak vagyunk az eltérő kulturális és szociális háttérű diákcsoportok differenciált fejlesztésére és akadályok nélküli befogadására.

A múzeumban őrzött tudásbázis nagyobb oktatási hasznosulása; a múzeum képzési potenciáljának magasabb fokú kihasználása az átfogó kompetencia- és készségfejlesztés érdekében; kiállítások formájában nem, vagy ritkán látható állományhoz való hozzáférés kiszélesítése, kiemelt figyelemmel

az oktatási hasznosulás, a fizikai közelség és tanulmányozhatóság lehetőségeinek megteremtésére; a digitalizált kulturális örökségi értékekhez való hozzáférés elősegítése. A formális oktatás eszköztárához a gyermek- és ifjúsági korosztályra irányuló múzeumpedagógiai programokkal való kiegészítése a közoktatás hatékonyságának, a célcsoport tanulási aktivitásának és eredményességének erősítése. Tanítási órákon kívüli szervezett kulturális program, nevelési és oktatási kereteken kívül szerveződő nem formális és informális tanulást támogató programok. Személyiségfejlesztés, művészeti és kreatív képességek kibontakoztatása, hátrányok kompenzálása, az egészségtudatosság elterjesztése, hatékony kompetenciafejlesztés. Személyes és hatékony kulturális nevelés eszköztárának bővítése, mely segíti a személyiségformálás intézményi feladatait.

A kulturális nevelés jelentős szerepet játszik a gyermekek személyiségfejlődésében és képességeik kibontakoztatásában: felszínre hozza a gyermekekben rejlő kreativitást, növeli önbizalmukat, kapcsolatteremtő, önkifejező, problémamegoldó és konfliktuskezelő képességüket, aktivitásukat és egészségtudatosságukat.

Az EFOP-3.3.2-16 projektünk célja, hogy kiállításaink anyagával, foglalkozásainkon való részvétel lehetőségével **segítsük a pedagógusokat az oktató-nevelő munkában, kompetenciafejlesztésben**. A színvonalas, érdekes, tanórán kívüli tanulási alkalmak megteremtésével a **diákoknak** is szeretnénk **élményszerűvé** tenni a tanulást, **tudásgyarapítást**, elősegíteni a bevézési, raktározási folyamatot. Igyekszünk **tanulás iránti motiváltságukat növelni, aktivizálni, kritikus gondolkodásra nevelni őket**. Bízunk benne, hogy tevékenységünkkel hozzá tudunk járulni az élethosszig tartó tanulási folyamatukhoz.

b) Látogató-, iskola- és családbarát kiállítás

Igyekszünk minél több programot szervezni és ezáltal minél szélesebb korosztályt megszólítani, érdeklődést felkelteni. Szeretnénk mindig olyan rendezvényeket szervezni, amiken a család legkisebb tagjától kezdve a legidősebb korosztály is megtalálja érdeklődési körének megfelelő programjainkat (pl. jeles napi „szöszmötölők”). A múzeumok formális oktatásba történő bekapcsolása, szerepének megerősítése érdekében elengedhetetlen a múzeumpedagógiai gyakorlat „iskolabarát” és családbarát elvű újrafogalmazása. Ennek érdekében olyan helyeken hirdetjük tevékenységünket, ahol ez a célcsoport megtalálható (pl. oktatási intézmények, közösségi oldalak stb.) Kiemelt hangsúlyt fektetünk a disszeminációra, különös tekintettel az oktatási igényekre.

2. A közművelődési és múzeumpedagógiai programok indokoltsága

A múzeum kínálatának bővítése, fejlesztése új programsorozatok és foglalkozások kialakításával, a nevelési-oktatási intézmények igényei szerint. Meglévő adottságokra, felkészültségre, gyűjteményekre épülő, a nevelési-oktatási intézmények igényeihez, nevelési és pedagógiai programjaihoz illeszkedő kompetenciafejlesztő pedagógiai szolgáltatások, programok fejlesztése, kiterjesztése, programsorozatok tervezése. A meglévő, illetve a tovább- és kifejlesztett tevékenységek, foglalkozások megvalósítása.

A múzeumi tanulás több annál, hogy a múzeumpedagógusok elmondják a látogatóknak tudnivalókat vagy a látogatók elolvassák a tárgyleírásokat. A látogatók magukkal hozott tapasztalata és tudása

befolyásolja a múzeumi tanulásukat és a látott tárgyak értelmezését. A látogatók akkor tanulnak a legtöbbet, amikor aktívan részt vesznek a felfedezésben, és nem, amikor csak a hagyományos didaktikus megközelítést kapják. Az érintési észleléssel is kibővített tanulás minden korosztály számára hatékony, de különösen a tanulási és érzékelési problémákkal küzdő emberek számára.

A tárgyakkal való tanulás értékes módja annak, hogy megismerjük a jelent, a múltat és más kultúrákat. A tárgyak révén való tanulás fokozhatja a további tanulás iránti vágyat, segít olyan készségek fejlesztésében, mint a megfigyelés, következtetés, besorolás és magyarázat azok a diákok, akik tantermi körülmények között nem teljesítenek olyan jól, gyakran igen sikeresek a múzeumban.

A diákok a tárgyakon megkeresik a kopásnyomokat, hogy megállapítsák a tárgy korát és azt, hogy hogyan használták azt. A tanárok az eredeti tárgyakat részesítik előnyben, mert ezek elsődleges források, bizonyítékai az információknak. Nem mindig célszerű azonban eredeti tárgyakat használni. A másolatok jobbák, amikor az eredeti túl értékes (nem szükségszerűen pénzügyi értelemben) vagy túl sérülékeny a kézbevitelhez, vagy ha nincs kéznél eredeti példány. Elengedhetetlen, hogy elmagyarázzuk a gyerekeknek, ha egy tárgy másolat, és (ha rávezetjük őket) a gyerekek kikövetkeztethetik, hogy az eredetit miért nem lehet használni.

A tárgyakkal való olvasás és a tárgyak értelmezése képessé teszi az embereket arra, hogy egy ismeretlen tárgy jellegét megállapítsák, kitalálva, hogy mire használhatták (használati tárgy esetén). Néhány információt megállapíthatunk a tárgy megfigyelésével, de másokhoz további kutatás szükséges.

A tárgyak különböző kultúrákat reprezentálnak a társadalomtudományi, néprajzi és régészeti gyűjteményekben. Fontos, hogy azt az információt, hogy ezeket hogyan és mire használták megőrizzük és továbbadjuk az utánunk jövő generációk számára. A tárgyak hatékonyan stimulálhatják az időseket is, hogy visszaemlékezzenek a múltra és beszéljenek az emlékeikről.

A tanulási problémákkal küzdő gyerekek és felnőttek is sokat profitálhatnak a tárgyak kézbeviteléből, hiszen ez a tanulásnak az érzékelésen alapuló formája. Az interaktív eszközök vagy a kézbe vehető tárgyak a kiállítóterekben minden típusú látogató számára bővítik a tanulási lehetőségeket, nemcsak a fogyatékkal élők számára. A tárgyak kézbevitelére, megtapintására való lehetőség különösen a látássérültek számára hasznos. A szóbeli leírást a tapintás útján szerzett érzékeléssel is kiegészíthetik, és így maguk fedezhetik fel, hogy milyenek is azok a tárgyak legyenek eredetiek, másolatok vagy képzőművészeti alkotások tapintható változatai.

A kézbe vehető gyűjtemény összeállítására és a kézbeviteli foglalkozások vezetéséhez értő munkatársak képzésére fordított energia megterül azáltal, hogy a múzeum gyűjteményei még több ember számára lesznek hozzáférhetőek, és ők is lehetőséget kapnak érdeklődésük kielégítésére és tudásuk elmélyítésére.

A múzeumi környezet érdekességekkel szolgál: az épület rendszerint nem szokványos, és a tárgyak kiállítási körülményei, az egyedi tárgyak maguk is alkalmasak arra, hogy felkeltsék a látogató vagy tanuló figyelmét. A tanulás szempontjából döntően fontos, hogy a környezet, az elrendezés, az egész tanulási helyzet tartalmaz-e (megenged-e) többféle véleményt, kételyt, bizonytalanságot, nyitott végződéseket, lehetőségeket, és ezzel lehetővé teszi-e a tanulóknak, hogy személyesen, aktívan bevonódjanak a közös tudás kialakításának folyamatába, azaz saját tanulási folyamatukba. Azaz

kétféle tanulás is folyik, a tudományos eredmények megismerése és elsajátítása, illetve az eredményekhez vezető módszerek megismerése, megértése, gyakorlása.

3. Az intézmény közművelődési tevékenységének fejlesztése

A Tokaji Múzeum 2013. január 1-ig a Herman Ottó Múzeum kötelékébe tartozott, igen alacsony munkatársi létszámmal (5 fő: régész; történész, egyben igazgató; 2 fő pénztáros, 1 fő takarító). Ebből eredően az eredményes múzeumpedagógiai munkára sem kidolgozott koncepció, sem elég figyelem és energia nem állt rendelkezésre. Fő feladatnak az intézmény muzeológiai profilját tekintették.

Aki ellátogat hozzánk, önkéntelenül újraéli gyermekkora kedves emlékeit, melyekben felbukkannak régi használati tárgyak, a nagyszülők több nemzedék óta bevett ünnepi és hétköznapi szokásai, illatok, ízek, emberek, tájak, hangulatok. A múzeumnak meg kell újítania, egyedivé kell tennie rendezvényeit. Mivel az elsődleges célkitűzésünk Tokaj-Hegyalja szőlészétének, borászatának, hagyományainak bemutatása, életben tartása, erről nem szabad lemondanunk. Új tartalommal kell megtölteni, maximálisan ki kell használni az kiállítási témáink és épületeink adta lehetőségeket.

Kiállításainkkal az egész életen át tartó tanulást szeretnénk támogatni, s ezekre épített tudományos programokat, felnőtt programokat, tanfolyamokat, előadássorozatokat megvalósítani.

Tevékenységünkkel támogatni kívánjuk a nevelési-oktatási intézmények óvodai nevelési vagy iskolai pedagógiai programjának megvalósítását, gazdagítani kínálatát tanórai, tanórán kívüli, szabadidős tevékenységek megvalósításában.

Nyitni kívánunk a felnövekvő generációk társadalmi és kulturális igényeinek irányába, a fiatalok számára lehetővé akarjuk tenni a kulturális örökség interpretációját, valamint származásuk, jelenjük, múltjuk és jövőjük vonatkozásait. Erősíteni szeretnénk a szociokulturális hátrányokkal rendelkező társas kompetenciáit, támogatni akarjuk személyiségfejlődésüket.

Hozzá akarunk járulni ahhoz, hogy a diákok nyitottak legyenek, megértően viselkedjenek a különböző szokásokkal, életmóddal, kultúrával rendelkező embertársaikkal.

El kívánjuk érni, hogy kapcsolódjanak be közvetlen környezetük értékeinek megőrzésébe, gyarapításába.

4. Együttműködés, összefogás, konkurencia vagy verseny

a) A rendezvény(ek), program(ok) kapcsolódása más intézményekhez, szervezetekhez

Tokaj város három kiemelkedő kulturális intézménnyel rendelkezik, beleértve természetesen a Tokaji Múzeumot is. Múzeumunk mellett a Kulturális és Konferencia Központ (mely a Paulay Ede Színházat, az egykori Zsinagógát- mely konferencia koncertteremként funkcionál és a Németi Ferenc Városi Könyvtárat működteti), valamint a Fesztiválatlan szervez eseményeket, rendezvényeket. Ezekon a programokon a múzeum rendszeresen képviseltetni szeretné magát.

A város országos hírű fesztiváljaihoz (Bornapok május végén és Szüreti Fesztivál október első hétvégéjén) és a Fesztiválatlan programjaihoz (gyermeknap) intézmény-népszerűsítő rendezvényekkel kívánunk csatlakozni.

Mi is igyekszünk meghívni az általunk szervezendő programokra őket, amely reményeink szerint kölcsönös reklámot eredményezhet.

Tokaj népszerűsítése érdekében szorosan össze kell fogni és nem versenyezni kell egymással a kulturális intézményeknek. Ennek érdekében az ország különböző területén rendezendő utazási és egyéb kiállításokon egységes fellépéssel akarjuk erősíteni egymást.

A múzeumpedagógiai kínálatunk minél szélesebb körű megismertetéséhez erősítjük kapcsolatunkat megyei múzeumi koordinátorokkal.

b) A program(ok) kapcsolódása más helyi, regionális, vagy országos programokhoz, eseményekhez

2013. január 1. óta önálló a múzeum. Ekkor indult útjára az a **civil kezdeményezés**, mely a Tokajban működő Orosz Borvásárló Bizottsággal kapcsolatos emlékeket kívánja kutatni, felidézni, megőrizni a város és a **Tokaji Múzeum támogatásával**.

A városban működő valamennyi kulturális intézmény programja, elsősorban Tokaj város lakosainak szól, ezért a szervezésben és lebonyolításban is igyekszünk egységet alkotni. Rendszeresen kívánunk csatlakozni az országosan meghirdetett, és múzeumunk profiljához illeszkedő programokhoz, pl. a NKA támogatásával a Múzeumok Éjszakája, Múzeumok Őszi Fesztiválja, Múzeumi Világnap.

c) A tervezett és a térségbeli hasonló tevékenységek összehasonlítása

Úgy véljük, hogy területi múzeum jellegünkéből adódóan, a Tokaj-Hegyaljai térség történetét, hagyományait bemutató kiállításainkkal vezető szerepet töltünk be a térségben. A Világörökségi Bormúzeum európai egyediségével jelentős piaci előnyünk van. Jelenleg a térségben nincs olyan közgyűjteményi intézmény, ami nagyobb konkurenciát jelentene rendezvényeivel.

Ebben az évben tervezzük annak feltérképezését, hogy az együttműködő, illetve a lehetséges versenytárs intézmények milyen önálló és sikeres programokat kínálnak, amelyben partnerek lehetünk.

5. Kiadványok, szemléltető és demonstrációs eszközök

a) Tervezett kiadványtípusok, kiadványok, megjelentetése az intézmény a programokhoz

Szakmai tevékenységünk első lépéseként elkészülnek a foglalkozássorozatok tematikái, majd ezek alapján a foglalkozásokhoz szükséges olyan szakmai kísérő anyagok, amelyek nélkül a foglalkozásokat nem vagy csak nehezen lehet megvalósítani pl. korosztály sajátosságoknak megfelelő foglalkoztató füzetek.

Tervezünk továbbá létrehozni kiállításainkat bemutató többnyelvű katalógust, tanári módszertani kiadványokat, reprodukciókat, CD, DVD, múzeumainkat, múzeumpedagógia programjainkat bemutató szórólapokat.

b) Tervezett szemléltető, demonstrációs, multimédiás stb. eszközök alkalmazása

Elsősorban a manualitásra törekvő foglalkozásokat és a hozzájuk kapcsolódó demonstrációs eszközöket, tárgymásolatokat kívánunk használni. Pl. mezőgazdasági eszközök, kádárszerszámok, talajszerkezetet bemutató kőzetek.

6. A kiállításhoz, illetve a közművelődési és múzeumpedagógiai tevékenységhez, kapcsolódó szolgáltatások**a) Eddig nem említett szolgáltatások; új, vagy speciális szolgáltatások bevezetése**

Mindkét múzeumi épületünkben rendszeresen tartunk **tárlatvezetések**et. Ezeket a szóbeli információkra épülő közös sétákat **szeretnénk élményszerűbbé tenni** a tabletek alkalmazásával. Ezen eszközökre feltöltött képi anyagok világosabbá, könnyebben érthetővé teszik a szóban elhangzó információkat. A feltöltött, minden oldalról bemutatandó tárgyak a műtárgyvédelem szemelőt tartásával, de mégis „kézbefoghatóan” megvilágítják a szóban forgó, bemutatandó tárgyainkat. Egy cselekvéssorozatban bemutatva pedig rávilágít annak használati körülményeire.

Foglalkozásainkat eddig állandó, ill. időszakos kiállító tereinkben valósítottuk meg. Ez műtárgyvédelmi szempontból nem a legalkalmasabb megoldás volt. A jövőben **kialakítandó múzeumpedagógiai foglalkozónk** erre a gondunkra adna megnyugtató megoldást. Az itt alkalmazandó demonstrációs eszközök könnyen mozgathatók, igény szerint a témához kapcsolódó kiállítási anyaghoz könnyedén hozzárendelhetők lennének. Nem beszélve arról, hogy **intézményünk** ezen tárgyak segítségével könnyedén **részt tudna venni a város rendezvényein**, programjain.

Meglévő adottságainkat szét kell választani a múzeumi épületeknek megfelelően.

A Bethlen Gábor utcai épület (anyamúzeum) műemlék jellege miatt a térségben egyedülálló a bemutatandó kiállításoknak megfelel. A kiállítások megtekintése után a múzeum belső kertje hangulatos pihenőhelyként szolgál. A műtárgyvédelmet kiépített riasztórendszer biztosítja. Elavult honlapunkat frissíteni tervezzük a közeljövőben.

Az évek során jelentős átalakítást, bővítést sajnos nem tudtunk végrehajtani. Így múzeumi shop-ot sem betervezni, sem megvalósítani nem tudunk. A fenntartó döntésének következtében vendégeink frissítővel történő ellátását épületünk utcára nyíló helyiségében egy magánvállalkozó oldja meg. Mivel az épület a belvárosban található, így elegendő parkolóhely sem áll rendelkezésünkre. Ezen problémák megoldására az elkövetkezendő időszakban sem kínálkozik lehetőség.

Távlati terveink között szerepel virtuális kiállítás, online bejelentkezés, bejelentkezési naptár, és távtanulás lehetőségeinek kialakítása.

A Világörökségi Bormúzeum új épülete teljes mértékben megfelel a 21. század múzeumi követelményeinek. Belső építészeti kialakítása, dizájnya, bejárati egysége és vinotékája, mosdója, pihenőhelyei, konferenciatermei a látogatók igényeit kielégítik. Az épület elhelyezkedéséből adódóan sajnos itt sem rendelkezünk elegendő mennyiségű parkolóhellyel. Ezek bővítésére sincs lehetőség. Többnyelvű honlapunk megfelelően működik, folyamatos frissítése megoldott.

Lévén, hogy sem a Bethlen Gábor utcai épületben, sem itt nincs megfelelően kialakított könyvtár és tárgyraktár, ennek megoldása a legsürgetőbb feladatunk.

b) A múzeumi oktatóhelyek adottságai, tervezett fejlesztések bemutatása

Az anyamúzeum épületében csak az állandó kiállításokban lehetne foglalkozásokat tartani, amely azonban műtárgyvédelmi szempontból nem kielégítő. Így ezeket a programjainkat a Világörökségi Bormúzeum konferencia termeiben tartjuk. Ám ezen terek nagysága egy kiscsoportos foglalkozásnál hátrány. Ebből adódóan felmerül a gondolat, hogy intézményünkön belül egy családbarát múzeumpedagógia foglalkoztató termet alakítsunk ki.

A Világörökségi Bormúzeum épülete turisztikai célú infrastruktúrafejlesztés keretében lett kialakítva uniós strukturális alapok támogatásából, amelynek az 5 éves fenntartási időszaka jelenleg is tart. Lényegi változtatásokat ebben az időszakban kizárólag az Irányító Hatóság engedélyével tehetünk meg. Mivel elsődlegesen nem az épület múzeumpedagógiai hasznosítása volt a projekt célja, ezért a foglalkoztató kialakítására nem kerülhetett sor a támogatásból.

Célszerűbbnek mutatkozik ezért az anyamúzeum műemléki épületében az oktatási célú helyiségek kialakítása, figyelembe véve azonban a műemléki szabályozásokat, hogy az épület műemléki jellegéhez igazodó múzeumpedagógiai és múzeumdragógiai terek szolgálják programjaink megvalósítását.

c) A tervezett szellemi és fizikai akadálymentesítés, jelenlegi és tervezett szolgáltatások a különféle fogyatékkal élők fogadására

A Tokaji Múzeum műemléképülete a mozgásukban korlátozottak számára jelenleg nem akadálymentesíthető. A földszinti termeinkbe a bejutás könnyen megoldható, de a többszáz éves falépcsőn a felső szintek számukra nem bejárható. Ezért tervezzük, egy olyan **gurulós állványra helyezett képi megjelenést biztosító televízió** beszerzését, amelyen **a felső szinteken található kiállításainkat is be tudjuk mutatni** számukra. A **kertünkbe** történő kijutást **rámpák** segítségével oldanánk meg. Itt nem csak a pihenést tudnánk számukra is biztosítani, hanem a szabadtéri oktatóterbe tervezett foglalkozásokon és a szabadidős rendezvényeinken is részt tudnának venni. Az épület további akadálymentesítését termeinkben elhelyezett **QR-kódok és hangzó anyaggal ellátott képernyőkkel** oldanánk meg.

A Világörökségi Bormúzeum épületét 2015 novemberében adtuk át a közönségnek. Az átalakítási munkálatok során, már figyelembe vettük azt az alapvető elvárást, hogy fogyatékkal élő embertársaink is akadálymentesen élvezhessék a benn elhelyezett kiállítást. Mind az épületbe történő bejutás, (rámpa) mind a szintek közötti mozgás (lift) megoldott. A látás- és hallássérültek számára pedig egy minden teremben elhelyezett virtuális tárlatvezető ismerteti az ott bemutatandókat.

Egyik dolgozónk pedig elvégezte a Szentendrei Szabadtéri Néprajzi Múzeum által szervezett „Érted?! Érttem!” – *Hogyan fogadjuk fogyatékos embertársainkat múzeumainkban?* című akkreditált tanfolyamot.

d) Vendégfogadási, vendéglátási szolgáltatások bemutatása

Múzeumi épületeinkben egyelőre nincs ruhatár. Helyhiány miatt ugyan nincs lehetőség ruhatár kialakítására, de mobil állványok, vállfák beszerzésével kényelmesebbé tehetnénk rendezvényeinken a látogatóinknak az itt tartózkodást.

A Világörökségi Bormúzeum nyugati homlokzatára is ki kellene írni az épület nevét, mert a turisták nagyrészt abból az irányból közelítik meg múzeumunkat, de nem tudják egyértelműen beazonosítani az épületet.

Amennyiben lehetőség nyílna rá, be kellene iskoláztatni recepciós, pénztáros munkatársainkat alapfokú nyelvtanfolyamokra (angol, német, lengyel).

7. Kommunikáció és reklám

a) Az intézmény és társadalmi környezete közötti kapcsolat alakítása, az intézmény ismertségének, elismertsége és elfogadottsága érdekében

Kommunikációs tevékenység: sajtómegjelenés és honlap

5. sz. Táblázat

Írott és elektronikus médiában történő megjelenés (2013-2016)

	Írott sajtó				Televízió				Rádió				Internet	
	országos		helyi		országos		helyi		országos		helyi		Saját kezdeményezés	Egyéb
	Saját kezdeményezés	Egyéb	Saját kezdeményezés	Egyéb	Saját kezdeményezés	Egyéb	Saját kezdeményezés	Egyéb	Saját kezdeményezés	Egyéb				
2013	0	2	0	4	0	3	0	1	0	8	0	0	0	15
Változás (előző év =100%)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2014	0	2	0	4	0	3	0	1	0	8	0	0	0	15
Változás (előző év =100%)	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
2015	0	8	0	6	0	3	0	0	0	6	0	0	0	25
Változás (előző év =100%)	100,0	400,0	100,0	150,0	100,0	100,0	100,0	0,0	100,0	75,0	100,0	100,0	100,0	166,7

Forrás: OSAP 1444 (Kultstat) alapján saját szerkesztés

b) A programok és szolgáltatások ismertté tétele érdekében alkalmazott kommunikációs eszközök, illetve a tervezett fejlesztések bemutatása

Külső kommunikáció:

B2C, azaz közvetlenül a közönségnek szóló múzeumpedagógiai foglalkozásaink (jeles napi „szöszömötölők”), szalonestek stb. A/3 és A/4-es méretű **színes plakátjait** a városban jól látható helyekre (hirdetőtáblák) és a sokak által látogatott helyekre (oktatási intézmények, orvosi rendelők, boltok) tervezzük eljuttatni. Emellett rendezvényeinken kihelyezett íveken tervezzük gyűjteni az **e-mail** címeket, hogy **közvetlen hírleveleket** küldhessünk a lakosságnak programjainkról, rendezvényeinkről. Az idősebb, e-mailt nem használó, ám törzslátogatóknak mondható személyek

részére fenntartjuk a **papír alapú**, a városon belül munkatársaink által **személyesen kézbesített meghívókat**.

Intézményünkről, és nem kifejezetten múzeumpedagógiai programjainkról **saját honlapjainkon** (www.bormuzeum.eu és www.tokajimuzeum.hu), a **város lapjában**, a havonta megjelenő Tokaji Hírekben, illetve a **város honlapján** (www.tokaj.hu) is tervezünk hírt adni. 2017-ben tervezzük elindítani a múzeum **google** felületét, az úgynevezett **cégekártya** tulajdonlását. Nem felejtkezhetünk meg a napjainkban egyre népszerűbb közösségi oldalakról. Legfontosabb a **facebook**, ám meg kell nézni, milyen egyéb közösségi oldalakat használnak célcsoportjaink. Természetesen a múzeumi épületek előtt elhelyezett **megállító táblák**on is közzétesszük programjainkat.

Szeretnénk **személyesen** eljutni **iskolákhoz, óvodákhoz** (pl. nyíltnapokra), ahol bemutathatjuk múzeumunk gyűjteményét, múzeumpedagógiai kínálatát.

B2B, tehát a közönséget elérő szervezeteknek, cégeknek, intézményeknek tervezett hirdetéseinket **szakmai, kulturális-** (pl. museum.hu, artkalauz.hu), és **turisztikai online felületeken** (utazitthon.hu; programturizmus.hu; tripadvisor.co.hu); **turisztikai online hírlevelekben** (pl. Tokaj Taktaköz Hernádvölgye Turisztikai Desztináció Managemnet hírlevele); **célcsoportjainknak szóló kiadványokban** (pl. Vidékjáró magazin- osztálykirándulások) szeretnénk elhelyezni. Meg kell keresnünk azokat a **honlapokat amelyek rendezvénytermek hirdetéseivel foglalkoznak**.

Média partnereink elsősorban a környező, **regionális napilapok** (pl. Észak-Magyarország, Kelet-Magyarország) közszolgálati, ingyenes hirdetéseik révén; és a **regionális televíziók** (pl. Globo Tv, Zemplén Tv, Kölcsey Tv) lehetnek. Természetesen ezeket később tervezünk bővíteni országos hatókörű médiára.

Intézményünk szűkös költségvetése miatt leginkább az ingyenes lehetőségeket kell megragadnunk és kihasználnunk. Amennyiben lehetőség van rá, természetesen szeretnénk minél több **nyomatott brosúrát, leporellót** készíteni, amelyeket a város szálláshelyeinek, illetve a Tokajhoz közel eső, turisztikailag jelentős városok (pl. Nyíregyháza, Miskolc, Sárospatak, Debrecen, Hajdúszoboszló, Hajdúnánás, Eger stb.) szálláshelyeinek kívánunk eljuttatni.

Ugyancsak anyagi lehetőségeink befolyásolják a **turisztikai- vagy egyéb szakmai vásárokon, kiállításokon** való megjelenést (pl. Utazás Kiállítás Budapesten, illetve Miskolcon; Hegyalja Piac, Esküvő Kiállítás és Vásár Budapest stb.). Terveink szerint évente 1-2 ilyen jellegű vásár fér bele keretünkbe.

PR-eszközök között fontos szerepet játszik a **múzeumi logó**, illetve ennek használata levélpapírjainkon, amelyet érdemes lenne a rendezvényeinken készült fotókra, videókra is rátenni. Fontos a közvetlen, **személyes kapcsolat** kialakítása és megtartása a **sajtó képviselőivel**. Szűkös anyagi keretünk csak kismértékű **vásárlásösztönzést** tesz lehetővé, amely legtöbbször a **kedvezményes- vagy ingyenes belépőjegy** alkalmazását jelenti.

Régész és történész kollégáink igyekeznek kutatásaikat **publikálni**, ám múzeumi kiadvány keretében (anyagi források hiányában) ezeket legegyszerűbben a **saját honlapon** tervezzük megjelentetni.

Múzeumunk további népszerűsítésének további eszköze lehet valamilyen **egy vagy többfordulós játék** kiírása szerény anyagi díjazás (leginkább kedvezményes belépőjegy) fejében.

Az országos kommunikációs lehetőségek között kiemelt lehetőségként vehető igénybe a Múzeumi Oktatási és Módszertani Központ (MOKK) **Múzeumi a' la carte adatbázisa**, ahova az aktuális programjainkat fel tudjuk tölteni.

Belső kommunikáció:

Intézményen belüli **havonta egyszer munkaértekezletet** tartunk, amelyen a részvétel minden kolléga számára kötelező. Ennek keretében röviden értékeljük az elmúlt hónap eseményeit, programjait; megbeszéljük a következő hónapra tervezett eseményeket, felosztjuk az ehhez kapcsolódó feladatokat. Emellett **folyamatosan tájékoztatjuk** – elsősorban a pénztáros **kollégákat** – a honlapon, közösségi felületeken feltüntetett friss információkról. Igyekszünk bevonni minden kollégát a pályázatok szakmai előkészítésébe ötletbörze keretében. A vezetőség **nyitott a kollégák javaslataira** a lehetséges múzeumi programokat illetően. Az elkészült éves programtervet kinyomtatva megkapják a kollégák, az esetleges változtatásokról tájékoztatjuk őket.

A fenntartóval – Tokaj Város Önkormányzatával - heti munka értekezlet formájában folyamatos kapcsolattartásban van intézményünk.

c) Alkalmazott reklámeszközök a kiállítások és a közművelődési tevékenység ismertetése érdekében

Kiállításaink és közművelődési tevékenységünk propagálásához az alábbi felületeket, eszközöket tervezzük igénybe venni:

- A/3 és A/4-es méretű színes plakátok a városban jól látható helyeken (hirdetőablak) és a sokak által látogatott helyeken (oktatási intézmények, orvosi rendelők, boltok)
- e-mail útján közvetlen hírlevelek
- papír alapú, a városon belül munkatársaink által személyesen kézbesített meghívók az idősebb, e-mailt nem használó, ám törzslátogatóknak mondható személyek részére
- saját honlapjaink (www.bormuzeum.eu és www.tokajimuzeum.hu),
- a város lapja, a havonta megjelenő Tokaji Hírek illetve a város honlapja (www.tokaj.hu)
- 2017-ben tervezzük elindítani a múzeum google felületét,
- a múzeum facebook oldala, ill. a Tokajhoz kapcsolható közösségi felületek
- a múzeumi épületek előtt elhelyezett megállító táblák
- szakmai, kulturális- (pl. museum.hu, artkalauz.hu), és turisztikai online felületek (utazzitthon.hu; programturizmus.hu; tripadvisor.co.hu);
- turisztikai online hírlevelek (pl. Tokaj Taktaköz Hernádvölgye Turisztikai Desztináció Managemnet hírlevele);
- regionális napilapok (pl. Észak-Magyarország, Kelet-Magyarország) közszolgálati, ingyenes hirdetései
- regionális televíziók (pl. Globo Tv, Zemplén Tv, Kölcsey Tv)
- országos rádiók (Kossuth Rádió)

- területi rádiók (Szent István Rádió, Európa Rádió)

8. A közművelődési és múzeumpedagógiai tevékenység megvalósításának, működésének feltételei, fejlesztése

a) Közönség fogadására szolgáló helyiségek, belső terek működtetése, kialakítása, fejlesztése

Kiállítási termék: A lehető legtöbb nyilvános múzeumi termet látogatóbarát módon alakítjuk ki. Tájékoztató táblák, eszközök segítségével könnyen és akadálymentesen megközelíthetőnek kell lenniük, egyúttal funkcionálisan, barátságosan és esztétikusan megfelelően kialakítottak. Figyelembe vesszük az információra és kommunikációra való jogot. Így a tárgyakat minden látogató számára jól látható módon helyezzük el, a szakmai információkat érthetően megfogalmazva adjuk közre. A pihenésre és beszélgetésre kijelölt tereket igyekszünk megfelelő ülőalkalmatosságokkal ellátni.

Szolgáltatási terület: Célunk, hogy a múzeum nyilvános szolgáltatási területeit, mint az információs pult, a pénztár, a csoportos ruhatár, mosdó, továbbá a tartózkodó- és találkozóhelyek, melyek központi területen helyezkednek el, gondozottak, világosak, barátságosak legyenek; a gyermekek és a fogyatékkal élők igényeinek is megfeleljenek.

b) A múzeumpedagógiai munkát, valamint a szocializációt segítő helyiségek működtetése, kialakítása, fejlesztése

Múzeumpedagógiai terek: Mivel a látogatókkal történő foglalkozás nem csupán a nyilvános kiállítási termekben történik, külön múzeumpedagógiai termekre, terekre is szükségünk van (például műhelyek, látogatói laborok, anyagok és egyéb eszközök számára tárolási helyek), illetve szemináriumi, előadási és bemutatási lehetőség helyiségei is nélkülözhetetlenek. A „kulisszák mögötti” folyamatos koncepcionális, **szervezési munkához** technikailag megfelelően kialakított irodákra, tárgyalóhelyiségre és a külsős munkatársak, előadók számára fenntartott helyiségre van szükség.

A Tokaji Múzeumban közművelődési munkára jelenleg csak a kiállítóterek alkalmasak. A kertünk azonban kellemes környezetet biztosít, mind a múzeumpedagógiai munkáknak, mind a vendégek részére szervezett szórakoztató programjainknak. Ebben a múzeumi épületben a munkatársaknak a programok előkészítésére, felkészülésre nincs megfelelő hely (iroda) kialakítva, felszerelve.

A Világörökségi Bormúzeum kellő számú termékkel, a kiállítási tematikához kapcsolódó interaktív felszereléssel rendelkezik. A turisztikai infrastruktúrafejlesztési projekt fenntartási időszakát követően – illetve szükség esetén megfelelő irányító hatósági engedéllyel már a fenntartási időszak alatt – terveink között szerepel ezekben a termekben a múzeumpedagógiának és egyéb kisebb lélekszámú érdeklődőt befogadó programoknak megfelelő foglalkoztatókat, klubszobákat kialakítani. Olyan manuális tevékenységet elősegítő eszközökkel kívánjuk a múzeumot bővíteni, amely az alkotó, kreatív gondolkodást elősegíti, kiszakítva a látogatóinkat a mai kor vizualitásra alapuló információszerezési gyakorlatából.

c) Berendezések, felszerelések

Meglévő felszerelések:

A Tokaji Múzeum jelenlegi felszereltsége: IKT eszközök (szerver, képernyő, számítógép, projektor, érintőképernyős konzol, LCD-panelek)

Szükséges felszerelések:

- IKT eszközök (nyomtató, szoftver)
- oktatási célú bemutatást szolgáló tároló eszközök; bútorzat;
- fogyatékossgal élők múzeumhasználatát segítő speciális eszközök (Braille-írással információk és tájékoztató szövegek, immateriális javak (szoftverek); művelődéstörténeti háttérinformációk közvetítéséhez (képi és szövegbeli megjelenítéséhez) szükséges installációs eszközök; audio-vizuális eszközök (TV)
- technikai és demonstrációs eszközök (múzeumi másolatok, rekonstrukciók);

Világörökségi Bormúzeum jelenlegi felszereltsége:

- IKT eszközök (projektor, interaktív térkép, érintőképernyős konzol, LCD-panelek),
- fogyatékossgal élők múzeumhasználatát segítő speciális eszközök hangos tárlatvezető piktogramos lift);
- művelődéstörténeti háttérinformációk közvetítéséhez (képi és szövegbeli megjelenítéséhez) szükséges installációs eszközök; audio-vizuális eszközök (TV, tabletek)

Az EFOP-3.3.2-16 projekt keretében beszerezni tervezett felszerelések

A színvonalas kulturális órák, témnapok megtartásához rendelkezünk a szükséges bútorokkal, de szükség van megfelelő hangtechnikára, DVD lejátszóra (lehetőleg házimozi-rendszer). A rendhagyó történelem- és földrajz órák elején vetített képes előadás formájában ismertetik előadónk a szükséges elméleti háttérrel. Ehhez laptop és projektor szükséges. A rendhagyó órákhoz, illetve az önálló foglalkozásokhoz elengedhetetlen további kis értékű papír-írószer, üvegáru (palack) és egyéb anyagok beszerzése (pl. gyapjú, viasz, szappan, üvegfesték, rétegelt lemez stb.)

A foglalkozásaink tematikái szerint minden egyes találkozás alkalmával a gyerekek a meghatározott témában egy összefoglaló előadást kapnak. Ezekben szeretnénk tárgyi ismereteiket kibővíteni, rávilágítani a téma jelentőségére, hangsúlyozva azokat az elemeket, amelyek az esetleges történelem, földrajz vagy hon- és népismeret órákon érintőlegesen, vagy egyáltalán nem kerülnek felszínre.

Eszköz megnevezése	Igényelt darabszám
Laptop	1
Projektor	1
Házimozi 5.1.-es rendszer	1
keverőpult	1
Rendezvény hangfal	2
Hangfal állvány	2
Mikrofon vezetékes	1
Mikrofon vezeték nélküli	1
Mikrofon állvány	2
Hangtechnikai kábelek	10

További szükséges felszerelések:

- IKT eszközök (szerver, képernyő, nyomtató, szoftver, számítógép, projektor, érintőképernyős konzol, LCD-panelek),
- oktatási célú bemutatást szolgáló tároló eszközök; bútorzat;
- fogyatékossgal élők múzeumhasználatát segítő speciális eszközök (Braille-írással ellátott információk és tájékoztató szövegek)
- immateriális javak (szoftverek);
- művelődéstörténeti háttérinformációk közvetítéséhez (képi és szövegbeli megjelenítéséhez) szükséges installációs eszközök; audio-vizuális eszközök (TV, DVD);
- technikai és demonstrációs eszközök (mútgymásolatok, rekonstrukciók);
- kis összegű eszközök, felszerelések, segédanyagok

9. Szervezeti keret, személyi ellátottság, szakemberigény**a) Az intézmény közművelődési és múzeumpedagógiai tevékenysége szervezeti keretei**

A Tokaji Múzeum Tokaj város önkormányzata által fenntartott területi múzeum. A két épületben működő intézmény különböző tematika szerint berendezett állandó kiállításai egymást erősítve, kiegészítve mutatják be Tokaj város és Tokaj-Hegyalja történeti múltját, szőlészetét és borászatát.

A két épület területileg közel helyezkedik el így a munkatársak intézményen belüli átjárása nem okoz gondot. A 9 fős munkatársi gárda, így szinte mind a két épület szakemberigényét lefedi. A feladatoknak és programoknak megfelelően csoportosítjuk a tevékenységeket. A történész és a régész munkatársaink irodája igaz az ún. anyamúzeumban található, mivel itt mutatjuk be az ő szakmájuknak megfelelő anyagot. A múzeumpedagógus, néprajzos, kommunikációs munkatárs irodái a Világörökségi Bormúzeumban található. Mivel valamennyi munkatárs végez tárlatvezetést, így mindkét múzeumban gyakori a jelenlétük. A múzeumpedagógia, közművelődési munka pedig megköveteli, hogy valamennyi munkatárs otthon legyen mindkét épületben bemutatott kiállításaink anyagában, szakszerű tájékoztatást, ismertetést tudjon biztosítani.

Fontos szempont, hogy a munkatársak körében ne legyen nagy a fluktuáció, s támogathassuk ismereteik korszerűsítését, képességeik fejlesztését különböző képzések igénybe vételével: minisztériumi szakági képzések, múzeumszakmai akkreditált képzések, egyéb képzések (pl. nyelv)

b) A közművelődési tevékenység személyi feltételei

A múzeumi oktatási és közvetítési munka magas követelményeket állít a munkatársak elé: szaktudást igényelnek nem csupán a gyűjteményi anyaggal kapcsolatban, hanem pedagógiai irányban is. Elengedhetetlenek ehhez a muzeológiai alapismeretek, kommunikációs kompetenciák, öröm az emberekkel való kapcsolatban, és személyes elhivatottság.

Intézményünk két, a múzeumpedagógiai munkát megfelelően biztosító munkakörrel rendelkezik (1 múzeumpedagógus, 1 múzeumpedagógiai asszisztens). Rajtuk kívül valamennyi szakalkalmazott (régész, történész, néprajzos, kommunikációs alkalmazott) köteles részt venni a közművelődési munkában (tárlatvezetés, rendhagyó tanítási órák, előadások). A múzeumpedagógiai programjainkat jelenleg ezzel a személyi állománnyal le tudjuk fedni.

Nagyrendezvényeinkre, ismeretterjesztő programjainkra – költségvetésünkhöz mérten - neves külsős előadókat igyekszünk meghívni.

c) „Külsős” és egyéb szakember/ek/ közreműködése

Jelenlegi múzeumpedagógiai foglalkozásaink közül két rendhagyó történelemórához (hódoltság kora, rendhagyó földrajzóra) tervezünk igénybe venni külsős előadókat, amennyiben igény van ezekre az órákra.

Nélkülözhetetlen lenne azonban – legalább részmunkaidőben - egy fő informatikus (az interaktív kiállítási eszközök, valamint az irodai számítógépek és a szerver karbantartására; a pályázatok informatikai részének összeállításához) valamint legalább 1 fő karbantartó, aki az épületek műszaki állapotát szakszerűen ellenőrizné, elvégezné a kisebb javítási, szerelési munkákat.

d) Pedagógusoknak tervezett programok az iskolai csoportok múzeumlátogatásának növelése érdekében

A pedagógusok számára tájékoztató napokat, nyílt napokat szeretnénk szervezni annak érdekében, hogy megismerjék kiállításaink anyagát, múzeumpedagógiai foglalkozásainkat és beépíthessék azt saját oktató-nevelő munkájukba, iskoláik pedagógiai és/vagy fejlesztő programjaiba.

Valamennyi – diákokra épülő, de a **pedagógusoknak** szóló – kínálatunkról tervezzük **írásbeli tájékoztató** készítését. Érdekesebb és természetesen eredményesebb a munkánk, ha **munkafüzetekkel** készülünk egy-egy múzeumi óra témáihoz, vagy akár egy egyszerű múzeumi sétához is. Ezek elkészítésénél figyelembe kell vennünk az oktató-nevelő munka elvárásait – természetesen a múzeumi lehetőségek keretén belül. Érdemes tehát a pedagógusokkal közösen elkészíteni ezeket, de ha erre nincs lehetőség, utólag célszerű a véleményüket kikérni.

Az EFOP-3.3.2-16 projektben szolgáltatás keretében a Tokaji Múzeum múzeumpedagógiai szolgáltatáskínálatának felmérése történik a minőség-szemlélet megjelenésén keresztül, a projekt keretében kidolgozott foglalkoztatási formák, a foglalkozások lebonyolításának kereteinek, erőforrásainak (intézmény adottságai, technikai felszereltsége, személyi állomány stb.) felmérésével a projekt közvetlen és közvetett célcsoportjainak szempontjából vizsgálva. Óvodás, alsó és felső tagozatos általános iskolás és középiskolás korosztály, szülők és pedagógusok online kérdőíves felmérése a szolgáltatási csomag értékelésére, a minőség ellenőrzése és növelése érdekében. Minőségbiztosításként a válaszok feldolgozása, értékelése, visszacsatolások, ajánlások megfogalmazása kutatási jelentés formájában a múzeum számára.

A megyei múzeumpedagógiai koordinátorral való együttműködés szorosabbra fűzésével a megye pedagógusai felé könnyebben eljutnak programjaink, a koordinátori rendezvényeken megjelenhet kínálatunk.

10. Megvalósítási/megvalósíthatósági mutatók

a) A cél elérésének időtartama

Múzeumunk közművelődési és múzeumpedagógiai koncepcióját jelenleg 5 évre tervezzük. Ezt az időintervallumot látjuk megfelelőnek arra, hogy az általunk eltervezetteket bevezessük, elfogadtassuk. Ez alatt az idő alatt körvonalazódik, hogy az elképzelt programok életképesek, szükséges-e esetleg módosítani, vagy akár törölni őket.

A 18 hónapos EFOP-3.3.2-16 projekt kezdését 2017. május 1-re tervezzük, s 2018 októberében zárjuk, a fenntartási időszak a projektzárás után 5 évig tart.

b) A cél elérésének mennyiségi mutatója

Jelenleg múzeumunknak Tokaj város 5 oktatási és 2 gondozásra (időskorúak és értelmi fogyatékkal élők) specializálódott intézménnyel van együttműködési megállapodása. A különböző ingyenes látogatást biztosító pályázatok mellett ezen intézmények csoportjai már saját kezdeményezéseik által is látogatják múzeumpedagógiai foglalkozásainkat, programjainkat. Célunk, hogy az osztályok, csoportok köre bővüljön, egyre többször és egyre nagyobb számban látogassák múzeumunkat és foglalkozásainkat.

Igyekszünk a város határai közül kilépni és megismertetni, elfogadtatni szolgáltatásainkat a környező térségi, megyei oktatási intézményekkel, ezáltal bővíteni a hozzánk érkezők számát.

Az EFOP-3.3.2-16 projektben a tervek szerint 18 hónap alatt 436 fő óvodás és tanuló vesz részt programjainkon, akiknek 20,17%-a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű. A fenntartási időszak alatt a 7 együttműködő köznevelési intézményből évente legalább 107 fő részvétele biztosított foglalkozásainkon.

A projektben elérhető további mennyiségi mutatók:

- 7 db múzeumpedagógiai tematika
- 29 múzeumpedagógiai tevékenységsorozat
- 121 db megtartott foglalkozásalkalom
- 286,5 óra megtartott foglalkozás
- 411 fő óvodás és iskolás korú résztvevő, ebből 97 fő hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű résztvevő
- 1 955 db részvétel foglalkozáson (múzeumlátogatás)
- 5 db rendhagyó óra óravázlata (power pointos előadások)
- 1-1 db, a rendhagyó órákhoz kapcsolódó foglalkoztató lap (2 A/4-es terjedelmű oldal), amely az elhangzott előadás kérdésekben történő összefoglalását tartalmazza. (Összesen 51 db foglalkoztató lap)
- db jeles napokhoz kapcsolódó vázlat (power pointos előadások)

11. Elégedettség mérése, statisztikai adatgyűjtés, értékelés, visszacsatolás

A Világörökségi Bormúzeum 2015 novemberében megnyitott kiállítása és a Tokaji Múzeum 2016 márciusában felújított állandó kiállítása új színfoltot hozott Tokaj város kulturális palettájára. Ez számunkra is nagy kihívást jelent. Az újdonság ereje miatt nincs még konkrét adat a kihasználtságra, ill. a látogatók fogadókészségére. Ezért tervezzük felmérni látogatóink igényeit kérdőívek, megfigyelések és a vendégkönyv kiértékelése alapján, ami a későbbiekben a módosítás, a javítás és a fejlesztés alapját fogja képezni. Jelenleg a múzeum régi munkatársi gárdájának, illetve más múzeumokból, intézményekből érkező új munkatársak tapasztalataira építve dolgozzuk ki stratégiánkat.

Az oktatási, ismeretátadási munka egy olyan folyamat, amelynek minőségére folyamatos visszajelzést kell kapnunk. Ezért nem csupán szóban és képileg dokumentáljuk programjainkat, kérdőívek segítségével szondázzuk a résztvevőket. A továbbfejlesztést, módosítást az itt kapott válaszok értékelései alapján végezzük el, javítva a programkínálatunkon.

Vendégkönyveink bejegyzéseit folyamatosan nyomon követjük. Munkamegbeszéléseinken rendszeresen megvitátjuk az esetlegesen felmerülő kritikákat, lehetőségünkhöz mérten javítjuk azokat.

12. A tervezett tevékenységektől vár anyagi, erkölcsi, társadalmi hasznok

Közművelődési programjainktól fizetőképes látogatóink számának megnövekedését várjuk, ami természetesen magasabb bevétel elérését eredményezi. Az újonnan bevezetett múzeumpedagógiától az oktatási intézmények rendszeres látogatást reméljük. Az így nyert többletbevétel további fejlesztésekre fordítható, bár be kell vallani, hogy gyakran az éves költségvetésünk kiegészítésére is szükséges. A személyi költségek mellett a múzeumi ismeretközvetítésben további költségekre van szükség, hogy munkaanyagokat, dokumentációkat és kiadványokat, információs és reklámanyagokat, koncepcionális és szervezési plusz feladatot, projekteket és múzeumpedagógiai kiállításokat valósíthassunk meg. Ebben a kommunikációért felelős munkatárs segíthet forrást keresni.

Nem titkolt szándékunk az anyagi nyereség mellett az erkölcsi elismerés megszerzése sem. Célunk, hogy városunk olyan minőségi intézményévé váljunk, amely az oktatási-kulturális intézményi hálózatának szerves részét képezze.

A városunkban élők számára pedig egy kellemes, ismeretekben gazdag és nem csak az ünnepekhez tartozó közösségi térré kívánunk válni.

A terv 5 évente, illetve az adódó pályázati lehetőségek függvényében felülvizsgálandó!

Tokaj, 2016. december

.....
Posta György

polgármester

.....
Péterné Ferencz Zsuzsanna

jegyző

.....
Nagyné Bősze Katalin

múzeumigazgató

FORRÁSOK, HIVATKOZÁSOK

- AAM (1969) *America's Museums: The Belmont Report*, Robbins, M.W. (ed.), Washington DC: American Association of Museums.
- AAM (1992) *Excellence and Equity: Education and the Public Dimension of Museums*, Washington DC: American Association of Museums.
- AAM (2001) *Principles of Effective Museum Education*, draft for review and comment, June 2001, Washington DC: AAM Standing Professional Committee on Education.
- AAM (2001) *Principles of effective museum education*, draft for review and comment, June 2001, Washington DC: AAM Standing Professional Committee on Education.
- Anderson, D. (1997) 1st edition, *A Common Wealth: Museums and Learning in the UK*, London: Museums and Galleries Commission.
- Australian Government, Department of Education, Science and Training (2003) *You can Too: Adult Learning in Australia. A Consultation Paper*, accessed on 02/02/04 at www.dest.gov.au/research/publications/nov03/you_can_too.htm
- Black 2005 – Graham Black: *The engaging museum. An interpretive approach to visitor involvement*. Routledge, Oxon, 2005.
- Canadian Museums Association (2003) *Canadians and Their Museums: A Survey of Canadians and Their Views About Their Country's Museums*, conducted by TeleResearch Inc. for the Canadian Museums Association, accessed on 12/01/04 at www.museums.ca/Cmal/ReportsDownloads/surveyanalysis2003.pdf.
- DfEE (1999) *Learning to Succeed: A New Framework for Post 16 Learning – White Paper*, London: DfEE.
- Doering, Z. (1999) *Strangers, guests or clients? Visitor experiences in museums*, *Curator* 42 (2): 74-87.
- Dohmen, G. (1996) *Lifelong Learning: Guidelines for a Modern Education Policy*, Bonn: Bundesministerium für Bildung, Wissenschaft und Forschung.
- Durbin, G., Morris, S. and Wilkinson, S. (1990) *A Teacher's Guide to Learning from Objects*, London: English Heritage.
- East Midlands Museum Hub/Childwise (2003) *East Midlands Museums Teacher Research*, Norwich: East Midlands Museum Hub/Childwise, accessed on 18/03/04 at www.emms.org.uk/EM-Hub/phase1-2.htm
- Falk, J.H. (1998) *Visitors: who does, who doesn't and why*, *Museum News* March/April: 38-43.
- Falk-Dierking 2007 – *The Museum Experience*. Washington, 2007.
- Field, J. (2002) *Governing the ungovernable: why lifelong learning policies promise so much yet deliver so little*, ch. 10 in Edwards, R., Miller, N., Small, N. and Tait, A. (eds) *Supporting Lifelong Learning*, volume III, *Making Policy Work*, London: Routledge.
- Foghtúy-Heimann 2006 – Foghtúy Krisztina – Heimann Ilona: *Múzeum*. In: Heimann Ilona, Lénárd Sándor, Mészáros György, Rapos Nóra, Trencsényi László: *Iskolán kívüli nevelés. A gyakorlati pedagógia néhány alapkérdése 7. kötet*. Budapest, 2006. 38. pp.
- Groundwater-Smith, S. and Kelly, L. (2003) *As We See It: Improving Learning in the Museum*, paper presented to the British Educational Research Annual Conference Edinburgh, September, 2003.
- Harrison, R., Reeve, F., Hanson, A. and Clarke, J. (eds) (2002) *Supporting Lifelong Learning: vol 1: Perspectives on Learning*, London: Routledge.
- Heckl 2009 – Grusswort. Prof. Dr. Wolfgang M. Heckl, Generaldirektor Deutsches Museum. In: Hannelore Kunz-Ott, Susanne Kudorfer, Traudel Weber (Hg.), *Kulturelle Bildung im Museum. Aneignungsprozesse Vermittlungsformen, Praxisbeispiele*. transcript Verlag, Bielefeld, 2009. 13. pp.
- Hein, G. (1995a) *The constructivist museum*, *Journal of Education in Museums* 15:21-3.
- Hein, G. (1998) *Learning in the Museum*, London: Routledge.
- Hooper-Greenhill, E. (2004) *Measuring learning outcomes in museums, archives and libraries: the learning impact research project (LIRP)*, *International Journal of Heritage Studies* 10 (2): 151-174.
- John 2008 – Harmut John: *Hülle mit Fülle. Museumskultur für alle – 2.0*. In: Hartmut John, Anja Dauschek (Hg.), *Museen neu denken. Perspektiven der Kulturvermittlung und Zielgruppenarbeit*. transcript Verlag, Bielefeld, 2008. 15. pp
- Kolb, D.A. (1984) *Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development*, Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- Kunz-Ott – et al. 2009 – Hannelore Kunz-Ott, Susanne Kudorfer, Traudel Weber: *Einleitung*. In: Hannelore Kunz-Ott, Susanne Kudorfer, Traudel Weber (Hg.), *Kulturelle Bildung im Museum. Aneignungsprozesse Vermittlungsformen, Praxisbeispiele*. transcript Verlag, Bielefeld, 2009. 7. pp.
- Leinhardt, G., Crowley, K. and Knutson, K. (eds) (2002) *Learning Conversations in Museums*, New York: Lawrence Erlbaum Associates.

- Mandel 2005 – Birgit Mandel: Kulturvermittlung. Zwischen kultureller Bildung und Kulturmarketing. In: Birgit Mandel (Hg.), Kulturvermittlung zwischen kultureller Bildung und Kulturmarketing. Eine Profession mit Zukunft. transcript Verlag, Bielefeld, 2005. 12. pp.
- Martin, R.S. (2002) 25th Anniversary Museum Services Act, accessed on 05/01/04 at www.imls.gov/whatsnew/current.
- MLA (2001a) Using Museums, Archives and Libraries to Develop a Learning Community: A Strategic Plan for Action, draft for consultation, London: Resource.
- MLA (2001b) Inspiring Learning: A Framework for Access and Learning in Museums, Archives and Libraries, London: Resource.
- Nahrstedt 2004 – Wolfgang Nahrstedt: Interesse wecken – Kompetenz entwickeln: Lernen in Erlebniswelten. In: Beatrix Commandeur, Dorothee Dennert (Hg.), Event zieht – Inhalt bindet. Besucherorientierung von Museen auf neuen Wegen. transcript Verlag, Bielefeld, 2004. 29. pp.
- Pfeiffer-Poensgen 2009 – Isabel Pfeiffer-Poensgen: Zum Bildungsauftrag der Museen. In: Hannelore Kunz-Ott, Susanne Kudorfer, Traudel Weber (Hg.), Kulturelle Bildung im Museum. Aneignungsprozesse Vermittlungsformen, Praxisbeispiele. transcript Verlag, Bielefeld, 2009. 25. pp.
- Smithsonian (2004) The Evaluation of Museum Educational Programs: A National Perspective; Washington: Smithsonian Institution, Office of Policy and Analysis, accessed on 24/04/04 at www.si.edu/OPANDA/Reports/EvaluaionofMuseumEducationalPrograms.pdf.
- Victoria and Albert Museum (u/d) Visitor research: Developing the Gallery Experience: British Galleries Baseline Study; British Galleries Formative Studies; British Galleries Prototyping: AV, Low Tech Interactives, Text; British Galleries Prototyping: Computer Interactives; British Galleries Summative Evaluation; accessed on 16/11/04 at www.vam.ac.uk/res_cons/research/visitor/index.html
- Weil, S.E. (2003) Beyond big and awesome: outcome-based evaluation, Museum News November/December 2003: 40-53.

Felhasznált intézményi dokumentumok:

Alapíró Okirat (ami most érvényben van)

Szervezeti és Működési Szabályzat (ami most érvényben van)

Működési Engedély (ami most érvényben van)

OSAP-Statistika (Kultstat) 2011. évre vonatkozó összes adata

Intézményi éves jelentés 2011. évre vonatkozóan

Intézményi éves terv 2012. évre vonatkozóan: kutatásról, restaurálásról, anyagfeldolgozásról, gyűjtésről / feltárásról, kiállításokról, rendezvényekről

Intézménytörténeti, a múzeumot általánosan bemutató vezetők, kiadványok, cikkek

Honlap szöveges anyagai: intézményi bemutatás, gyűjtemények szöveges bemutatása

MOKK kiadványok

Bagyó-Pálfi-Szu-Török 2010 – Bagyó Kinga, Pálfi Sarolta, Szu Annamária, Török Petra: Műhelytitkok. A múzeumi projektszimulációtól az esettanulmányig. Múzeumi Iránytű 9. Szabadtéri Néprajzi Múzeum – Múzeumi Oktatási és Képzési Központ. Szentendre, 2010.

Glosszárium, segédlet

- **Alkalmom:** a múzeumpedagógiai fejlesztés céljának megvalósulása érdekében szervezett együttlétek (a foglalkozás kezdetétől annak végéig tartó időszak); ezek összessége adja meg az alkalmak számát egy adott programon belül (pl. múzeumi óra, szakkörök foglalkozásainak száma, azok hosszától függetlenül). Egnapos program az egy alkalom; három hetes képzés, heti háromszori foglalkozásokkal, az összesen 9 alkalom stb.)

- **Általános képzés:** olyan oktatást tartalmazó képzés, amely nem kizárólag vagy nem elsődlegesen a munkavállalónak a vállalkozásnál jelenleg betöltött vagy későbbiekben betöltendő állásában alkalmazható, hanem olyan képesítést ad, amely nagy mértékben hasznosítható más vállalkozásoknál vagy munkaterületeken.

- **Bajnokságok:** több alkalomból álló sport, ügyességi stb. rendezvények sora, amelynél a győztes az összesített eredményben elért helyezés alapján kerül kihirdetésre.

- **Beavató színház:** színházra nevelő művészeti forma, a közösség bevezetése a színház világába, formanyelvébe. Az élmény forrása a színház működésének hatásmechanizmusának, jelrendszereinek megértése, speciális színházi előadáson keresztül

- **Beavató zenei koncert:** hangverseny-látogatásra nevelő művészeti forma, amelyek keretén belül a közreműködő művészek a fiatal közönség közvetlen megszólításával, az előadásba való bekapcsolásával (műismertetés, hangszerbemutatók stb.) elő tudják segíteni a befogadást, pótolni tudják az iskolai művészeti nevelés hiányosságait, és nevelni tudják a jövő koncertlátogató közönségét. Fokozza a gyermeki kreativitást, közös élményt ad és segíti megismerni a művészeti együttesek, intézmények működését.

- **Belső képzésnek** minősül a munkáltató által a saját munkavállalói részére saját munkaszervezetén belül, nem üzletszerűen szervezett képzés, illetve a külön jogszabályok alapján végzett köztisztviselői továbbképzés. A belső képzés szempontjából munkavállaló a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi ŐV törvény 58. §-a (5) bekezdésének b) pontjában meghatározott személy.

- **Diáknap:** egy vagy több témában megrendezésre kerülő, eltérő érdeklődési körű tanulók közös, egnapos programja.

- **Drámaóra:** drámapedagógus közreműködésével adott korcsoportnak a drámajáték eszközeit felhasználva problémamegoldásra vagy nem formális tanulásra ad eszközöket, technikákat 1-1,5 óra időtartamban.

- **Drámapedagógiai foglalkozás:** (TÖE Theatre in Education) színházzal nevelő művészeti forma, a színház és a drámapedagógia eszközeit komplex módon kezelő, a nézők cselekvő résztvevővé tételére épülő, legalább két óra időtartamú, meghatározott életkorú csoportnak szóló, alacsony résztvevői létszámmal tartott foglalkozás

- **Energihatékonyság:** Az energetika négy nagy területet foglal magába, az energiahatékonyságot, az energiatakarékosságot, a megújuló- és alternatív energiaforrásokat. Az energiahatékonysági (energiatakarékossági) program célkitűzései egységes keretbe foglalják a lakóépületeket, a középületeket, és az ipari létesítményeket, az energiahatékonyságot és a megújuló energiaforrásokat, a felújítást és az energiahatékony új építést, a komplex projekteket és a kisebb léptékű felújításokat. Energia-megtakarítást eredményező komplex korszerűsítés jelent, ezen belül épületburrok, energetikai rendszerek és gépészeti berendezések energetikai korszerűsítését, megújuló energiaforrásokkal előállított hőenergiát, vagy villamosenergia-termelő kapacitások létesítését.

- **Egész napos családi foglalkozás:** a múzeum kiállításaihoz, (állandó, időszakos) gyűjteményeihez, és/vagy a múzeum hagyományos eseményeihez (Múzeumi Világnap, Múzeumok Éjszakája, Múzeumok Őszi Fesztiválja, a Magyar Kultúra Napja, Tájak Korok Múzeumok napja, a múzeum alapításának évfordulója, a város ünnepe, stb.) kapcsolódó, a helyi hagyományok felélesztését, fenntartását, a helyi identitást erősítő, az ismeretek gazdagítását, a kis (családi, baráti, stb.) és tágabb (iskolai, tevékenységekhez kötődő stb.) közösségek kialakítását, fejlesztését, a múzeum iránti elkötelezettség kibontakoztatását és elmélyítését szolgáló szórakoztató, illetve

szórakoztatva oktató eseménysorozat.

- **EUMSZ:** 2009. december 1-jétől az Európai Közösséget létrehozó Szerződés címe az Európai Unió működéséről szóló szerződésre változott. Az Európai Unió működéséről szóló szerződés 107. cikke szabályozza az állami támogatások fogalmát.

- **Filmklub:** filmvetítéssel egybekötött filmértelmezésre irányuló beszélgetés, a mozgóképkultúra értő közönségnevelésére irányuló foglalkozás

- **Filmművészettel kapcsolatos beavató foglalkozások:** a filmművészet jelentős alkotásaira kidolgozott filmalkotásokat feldolgozó tematikus, több óra időtartamú foglalkozás. Elsődleges cél: a tanulók audio-vizuális kommunikációs ismereteinek bővítése. Másodlagos cél: a médiafogyasztás során ért impulzusok értő feldolgozása.

- **Fogyatékkal élő munkavállaló: (a 800/2008/EK bizottsági rendelet 2. cikk 20. pontja alapján):**

a) aki a nemzeti jog szerint fogyatékosnak elismert; vagy

b) aki elismerten fizikai, elmebeli vagy pszichológiai károsodásban szenved.

- **Formális tanulás:** Mindazon képzések, amelyek célja államilag elismert képesítés megszerzése. A formális tanulási célból szervezett tevékenység hivatalosan elismert végzettséghez/képesítéshez vezet, és legtöbbször oktató vagy képző intézményben történik.

- **Hátrányos helyzetű munkavállaló (a 800/2008/EK bizottsági rendelet 2. cikk 18. pontja alapján):**

- a) az előző 6 hónapban nem állt rendszeresen fizetett alkalmazásban; vagy
- b) nem szerzett középfokú végzettséget vagy szakképesítést (ŐSCED 3); vagy
- c) 50 éven felüli személy; vagy
- d) egy vagy több eltartottal egyedül élő felnőtt; vagy
- e) valamely tagállam olyan ágazatában vagy szakmájában dolgozik, amelyben 25%-kal nagyobb a nemi egyensúlyhiány, mint e tagállam valamennyi gazdasági ágazatára jellemző átlagos egyensúlyhiány, és ezen alulreprezentált nemi csoportba tartozik; vagy
- f) egy tagállam etnikai kisebbségéhez tartozik, és akinek szakmai, nyelvi képzésének vagy szakmai tapasztalatának megerősítésére van szüksége ahhoz, hogy javuljanak munkábaállási esélyei egy biztos munkahelyen;

- **Hátrányos helyzetű gyermek, tanuló:** az, akit családi körülményei, szociális helyzete miatt rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultságát a jegyző megállapította. E csoporton belül halmozottan hátrányos helyzetű az a gyermek, az a tanuló, akinek a törvényes felügyeletét ellátó szülője - a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvényben szabályozott eljárásban tett önkéntes nyilatkozata szerint - óvodás gyermek esetén a gyermek három éves korában, tanuló esetében a tankötelezettség beállításának időpontjában legfeljebb az iskola nyolcadik évfolyamán folytatott tanulmányait fejezte be sikeresen; halmozottan hátrányos helyzetű az a gyermek, az a tanuló is, akit tartós nevelésbe vettek.

- **Indikátor:** megvalósulást, teljesülést mérő fizikai vagy pénzügyi számszerűsített mutató

- **Infokommunikációs technológia (ÓKT):** olyan eszközök, technológiák, innovatív folyamatok összessége, amelyek az információközlést, feldolgozást, annak áramlását és kódolását hatékonyabbá és gyorsabbá teszik (például informatikai eszközök, technológiák).

- **Informális tanulás:** a mindennapi élet természetes velejárója. A formális és nem formális tanulási formákkal ellentétben, az informális tanulás nem feltétlenül tudatos tanulás, és lehet, hogy maguk az egyének sem ismerik fel tudásuk és készségeik bővülését. (Pl.: gyermekfoglalkozások során a társas együttlét szabályainak, gyermekelőadások során a színházi viselkedés szabályainak elsajátítása, felnőtteknek szóló képzéseken a résztvevők között a szünetekben folyó beszélgetések során elhangzó információk.

- **Intézmény-akkreditáció:** a felnőttképzési intézményben folytatott képzési (tananyagfejlesztés, oktatás/képzés, értékelés) és felnőttképzési szolgáltató tevékenységnek, az intézmény irányítási és döntési folyamatok szabályozottságának vizsgálata és minőség szempontjából történő hitelesítése.

- **Intézményegység:** az a szervezeti egység, amelyik a közoktatási intézmény, többcélú intézmény alapfeladatát (például óvodai nevelés, iskolai oktatás, kollégiumi nevelés, nevelési tanácsadás, könyvtári szolgáltatás) látja el.

- **Iskolaotthonos nevelést és oktatást** akkor szervez az iskola, ha a kötelező tanórai foglalkozásokat, a nem kötelező tanórai foglalkozásokat, a napközis foglalkozásokat és a mindennapos testedzés foglalkozásait a délelőtti és délutáni tanítási időszakban, egymást váltva, a tanulók arányos terhelését figyelembe véve szervezi meg.

- **Iskolán kívüli tanóra:** A tananyaghoz kapcsolódó vagy a nevelési terv részét képező iskolán kívüli tanóra.

- **Iskolai sportkör:** A mindennapi testedzés feladatainak végrehajtásához rendelkezésre álló intézményegység, amelynek kialakításához ki kell kérni az iskolai diákönkormányzat véleményét. Az iskolának biztosítania kell az iskolai sportkör működéséhez szükséges feltételeket, ha az iskolának legalább négy évfolyama van, és annak keretén belül évfolyamonként legalább egy-egy osztály működik. Az iskolai sportköri foglalkozások sportágak és tevékenységi formák szerint létrehozott iskolai csoportokban folynak.

- **Képzőművészet-pedagógiai projekt:** Kreativitás, forma- és színhasználat, műalkotások felismerése és elemzése.

- **Képzés:** Képzésnek nevezzük azt a tevékenységet, melynek célja, hogy a tanuló új ismereteket, készségeket, kompetenciákat sajátítson el, meglévő tudását bővítse, illetve meghatározott képzettséget szerezzen.

- **Készség:** Meghatározott feladat, munka ellátásához elengedhetetlen tudás, gyakorlat, amelyre az egyén tanulás, képzés vagy gyakorlati tapasztalatok útján tesz szert.

- **Kiállítás:** jelen kiírás értelmezésében az 1997. évi CXL. törvény 1. sz. melléklet sz.) pontjában meghatározott kulturális javak közművelődés, illetve kulturális érték- és ismeretközvetítés céljából történő, a vonatkozó információkkal ellátott, meghatározott tematika szerinti, a tudományos és szakmai követelményeknek megfelelő interaktív bemutatása, kulturális (különösen muzeális) intézmény megvalósításában és működtetésében.

- **Kompetencia:** a felnőttképzésben részt vett személy ismereteinek, készségeinek, képességeinek, magatartási, viselkedési jegyeinek összessége, amely által a személy képes lesz egy meghatározott feladat eredményes teljesítésére.

- **Környezettechnológia:** A környezettechnológia kifejezés a környezetvédelemmel kapcsolatos különféle tevékenységformákat jelöli összefoglalóan. A környezettechnológia alapvetően négy nagy területre osztható fel: a) a környezet megfigyelésére és a helyzetértékelésére szolgáló technológiák; b) a környezeti szennyezések megakadályozására, kezelésére és csökkentésére szolgáló technológiák; c) a környezeti szennyezések ellenőrzési technológiája; d) környezettisztítási-, kármentesítési technológiák.

- **Kulturális intézmény:** közművelődési és közgyűjteményi intézmények az 1997. évi CXL. tv. szerint, továbbá az előadó-művészeti szervezetek támogatásáról és sajátos foglalkoztatási szabályairól szóló 2008. évi XCÖX. törvény alapján nyilvántartásba vett non-profit előadó-művészeti szervezetek.

- **Leghátrányosabb helyzetű kistérség:** a 311/2007. (XÖ.17.) Korm. rendelet szerinti 47 leghátrányosabb helyzetű kistérség. A 311/2007. (XÖ.17.) Korm. rendelet 3. § (1) bekezdése alapján a társadalmi-gazdasági és infrastrukturális szempontból elmaradott, illetve az országos átlagot jelentősen meghaladó munkanélküliséggel sújtott települések jegyzékéről szóló 240/2006. (XÖ. 30.) Korm. rendeletben meghatározott nem kedvezményezett kistérségben lévő, a társadalmi-gazdasági és infrastrukturális szempontból elmaradott vagy az országos átlagot jelentősen meghaladó munkanélküliséggel sújtott települések a hátrányos helyzetű kistérségekkel azonos elbánásban részesülnek.

- **Mesterkurzus:** Az alapfokú művészeti iskolák, művészeti középiskolák, egyetemek művészeti tagozatai, művészeti intézmények, civil szakmai szervezetek által szervezett kulturális és művészeti továbbképző tanfolyamok. A kurzusokon résztvevő fiatalok neves hazai és külföldi művészeknél tanulhatnak, illetve léphetnek fel, illetve alkothatnak velük együtt, életre szóló élményt és tanulmányaik folytatásához való inspirációt szerezve ezáltal.

- **Munkavállaló:** a magyar jog hatálya alá tartozó munkaviszonyban, a szövetkezi tag munkaviszony jellegű munkavégzésre irányuló jogviszonyban – ide nem értve az iskolai szövetkezet nappali tagozatos tanuló, hallgató tagját - áll a mikro-, kis- vagy középvállalkozással. Annak a munkavállalónak a képzése, aki közszolgálati jogviszonyban, közalkalmazotti jogviszonyban, bírósági és igazságügyi, valamint ügyészségi szolgálati viszonyban, biztosított bedolgozói jogviszonyban, hivatásos nevelő szülői jogviszonyban, fegyveres és rendvédelmi szervek hivatásos és szerződéses állományú tagjaként szolgálati viszonyban áll, a projekt keretében nem támogatható.

- **Múzeumpedagógia fogalma:** a múzeumpedagógia oktató, nevelő és ismeretterjesztő céllal közvetíti a látogatók számára a múzeumokban felhalmozott tudást és ismereteket, az életkori sajátosságoknak és a célcsoportnak megfelelő módszerekkel. A múzeumpedagógiai tevékenységek célja, hogy a múzeumok gyűjteményei, kiállításai értelmezhetővé és hasznosíthatóvá váljanak a látogatók, jelen pályázat keretében kiemelten a formális oktatásban részt vevő gyermek- és ifjúsági korosztály számára.

- **Műhelygyakorlat:** egy- vagy több alkalommal, múzeumi és/vagy a témával magas színvonalon foglalkozó szakemberek közreműködésével megvalósuló, olyan képzési forma mely során egy-egy – a kulturális és művészeti intézmény által ajánlott, illetve a résztvevők által igényelt, javasolt, elfogadott témakör részletes megtárgyalása történik korszerű didaktikai módszerekkel (különösen előtérbe helyezve az egyéni tapasztalást, konzultációt, véleménynyilvánítást) kiscsoportos formában.

- **Napközis foglalkozás:** az általános iskola 1-4. osztályosai részére nyújtott, a tanítást követő délutáni foglalkozás napközis nevelők irányításával.

- **Nem formális tanulás:** szervezett tanulási célú, de elismert képesítést nem biztosító tanulás. A nem formális tanuláshoz sorolhatók mindazok a képzési céllal vállalt tanfolyami, műhelyszerű, távoktatási, magántanórral szervezett, illetve egyéni tanulási formák, amelyek az egyének kompetenciáinak kiegészítését, megerősítését, megszerzését szolgálják, de nem iskolai végzettség vagy szakképesítés megszerzését. A nem-formális tanulás körébe sorolják a legtöbb munkahelyi tréninget, valamint a könyvtárak, a közművelődési intézmények, munkaerő-fejlesztő és -képző központok által szervezett tanfolyamok, nyelvtanfolyamok látogatását, a magánórákat stb.

- **OKJ szakképesítés:** a szociális és munkaügyi miniszter hatáskörébe tartozó szakképzések szakmai és vizsgakövetelményeiről szóló 15/2008 (VÖÖ.13.) SZMM rendelet 1. sz. mellékletében szereplő szakképesítések, beleértve a rész-, elágazó és ráépülő szakképesítéseket is.

- **Osztályteremszínház:** Az osztályteremszínház olyan professzionális színházi forma, ahol a darab egy valódi osztály közegében játszódik. A színész vagy színészek a diákok között élnek a színdarabbéli életüket. Tanárként, diákként. A diákoknak szóló színházi műfaj iskolákban, osztálytermekben szembesíti a tanulókat azokkal a sajátos problémákkal, melyekkel a mindennapi iskolai élet során találkozhatnak. Szórakoztatva, elgondolkodtatva segít fejleszteni a tizenévesek kommunikációs-, konfliktuskezelő- és empátiás készségét, valamint a színházi élmény jobb megértését, feldolgozását

- **Program-akkreditáció:** a képzési célnak való megfelelés (különös tekintettel a munkaerő-piaci szükségességre, az életminőség javítására), a megvalósíthatóság, továbbá a képzés tartalmi elemeinek és a pedagógiai/andragógiai követelményeknek való megfelelés vizsgálata és minőség szempontjából történő hitelesítése.

- **Sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló:** az a gyermek, tanuló, aki a szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleménye alapján

a) testi, érzékszervi, értelmi, beszéd fogyatékos, autista, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, a megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének organikus okra visszavezethető tartós és súlyos rendellenességével küzd,

b) a megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének organikus okra vissza nem vezethető tartós és súlyos rendellenességével küzd;

- **Segédanyag készítés:** minden olyan információt közvetítő anyag, dokumentum, amely hozzájárul a foglalkozásokon, tevékenységeken elhangzottak pontosabb befogadásához.

- **Speciális / specifikus képzés:** olyan oktatást tartalmazó képzés, amely közvetlenül és elsődlegesen a munkavállalónak a vállalkozásnál jelenleg betöltött vagy a jövőben betöltendő állásában alkalmazható, és olyan képesítést ad, amely nem vagy csak csekély mértékben hasznosítható más vállalkozásoknál vagy más munkaterületeken.

- **Szakmai képzés:** a szakképzésről szóló 1993. évi LXXV. törvény 1. § (1) bekezdés b), c), e), f), h) pontjában meghatározott képzés. A hivatkozott törvény hatálya – egyebek mellett – nem terjed ki az iskolarendszeren kívüli hatósági jellegű képzésekre.

- **Színház-pedagógiai projekt:** színházzal és színházra nevelő forma a színházi művészeti nevelés részeként a színház, mint a problémamegoldás, konfliktuskezelés eszköze lép fel. A projekt része a színházi előadás és a konfliktusfeloldó foglalkozás is.
- **Táncszínházi beavató program:** táncszínházra közönséget nevelő forma, táncelőadás feldolgozását a művészeti ág megismerést segítő konkrét előadáshoz kapcsolódó, célkorosztályhoz szóló foglalkozás.
- **Zöldgazdaság:** A „zöldipar” – mint a zöld gazdaság magja, s egyben termelési bázisa – három nagy ágazatra osztható fel, így a környezettechnológiai alkalmazások (víz-, és a hulladék-gazdálkodás, a bio-élelmiszeripar), a megújuló és alternatív energiák előállítása, illetve alkalmazása (elektromos és hibrid járműipar, bioüzemanyag és a szintetikus-energia ipar, a hidrogén és üzemanyagcella ipar), valamint az energiahatékonyság (takarékos izzók, szigetelőanyag ipar, okos villamoshálózat ipar). Ezt a három nagy alkotó ágazatot, egyben önálló piaci szegmenseket foglalja keretbe, kapcsolja össze a fenntartható fejlődést célzó K+F+Ö, valamint a gyártási-, szolgáltatói-, és kereskedelmi kapacitások összessége.
- **Szakkör:** Az alap- és középfokú nevelési-oktatási intézmények délutáni nem rendszeres elfoglaltsága.
- **Színházi vendéjáték iskolai körülmények között:** könnyen mobilizálható színházi előadások megtartása a nevelési-oktatási intézmények.
- **Tábor:** A tábor több napos, összefüggő, azonos résztvevői körrel zajló, képzéssel összekötött vagy anélkül szervezett szabadidős rendezvény-sorozat.
- **Tanulósobai foglalkozás:** felső tagozatos vagy középiskolás diákok részére biztosított, szaktanárok által felügyelt délutáni tanulást, korrepetálást elősegítő foglalkozás.
- **Tehetséggondozás, fejlesztés:** A tevékenység személyre szabott képzési lehetőség egy-egy területen kiemelkedő képességgel rendelkező diák(ok) számára.
- **Témanap, témahét** - élményszerű, tapasztalati úton való ismeretszerzés, meghatározott témában
- **Tematikus foglalkozás:** Alap és középfokú iskolák kötelező iskolán kívüli, tanórákhoz kapcsolódó délutáni rendszeresen ismétlődő tevékenysége.
- **Versenyek:** előre meghatározott területen tartott szabadidős sporttevékenység, amelynek győzteseit a verseny végén díjazják.
- **Vetélkedők:** egy-egy témakörben megrendezésre kerülő, nem rendszeres, ismeretterjesztésre is alkalmas program, amelynek végén a legjobb eredményt elérők díjazásban részesülnek.
- **Zenepedagógiai projekt:** Az iskolai művészeti nevelés kiegészítésére kreatív foglalkozások keretében szolgáló ismeret-terjesztés és készségfejlesztés; legalább két óra időtartamú, meghatározott életkorú csoportnak szóló, alacsony résztvevői létszámmal tartott foglalkozás